

راه‌های آسمان

طرح درس پرورش انواع تفکر ویژه معلمان

پرورش تفکر مشاهده‌ای

پرورش تفکر شنیداری

پرورش تفکر قرآنی

پرورش تفکر بنیادی

مجمع مدارس دانشجویی
قرآن و عترت علیهم السلام دانشگاه تهران
مدرسه انسان شناسی
کارگروه تفکر

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
اللهم صل على محمد و آل محمد

« راه‌های آسمان »

طرح درس پرورش انواع تفکر ویژه معلمان

تفکر مشاهده‌ای - تفکر شنیداری - تفکر قرآنی - تفکر بنیادی

تقدیم به امیرالمومنین علیه السلام
آگاه به راه‌های آسمان ...

سخنی با معلمان

یکی از دغدغه‌های مهم معلمان این است که چگونه به دانش آموزان مطالب را بیاموزیم بدون اینکه حالتی طوطی‌وار و تقلیدی نسبت به محتوا داشته باشند؟ چگونه دانش آموزانی فعال، پویا، با توجه به مسائل زندگی خود و دیگران، اهل سوال، تامل و دقت تربیت کنیم؟ در یک کلام، چگونه افرادی اهل تفکر می‌توان پرورش داد؟

تفکر، گوهری است که در نظام آموزش و پرورش بایستی مورد توجه قرار گرفته و شکوفا شود.

از منظر قرآن، رویارویی با نیاز برای هدایت شدن به منبع قابل اطمینان و دستیابی به علمی نافع درباره آن، تفکر گفته می‌شود. تفکر از منظر قرآن، توانی فراتر از سوال پرسیدن و به جواب رسیدن یا مقایسه بین جوابهای مختلف است. انسان موجودی پر نیاز آفریده شده است که هم باید به تمام نیازهای خود اعم از مادی و معنوی در دنیا توجه کند و هم مسیر صحیح رفع آن نیازها را به دست آورد. در این مسیر، خداوند قواهای مختلفی را به او عطاء نموده است. دو قوه مهم دیدن و شنیدن، توان‌هایی هستند که اگر با حق منطبق شوند لاجرم فرد را به علم نافع می‌رسانند. در نتیجه پرورش تفکر مشاهده‌ای و تفکر شنیداری از الزامات داشتن تفکری پویاست.

هم‌چنین توان تعقل مکمل تفکر بوده و وظیفه ساخت گزاره‌های حق، باورهای درست و ملاک‌ها و معیارهای حقیقی را برای سیر انسان در زندگی بر عهده دارد که ما اصطلاحاً به این نوع تفکر، تفکر بنیادی می‌گوییم. از طرف دیگر قرآن به عنوان کتاب پاسخگو به تمام نیازهای انسان، متنی بی‌بدیل برای رجوع انسان و دریافت علم از آن و عمل بر اساس اوامر و نواهی الهی است. نحوه رجوع به این منبع، تفکر دیگری به نام تفکر قرآنی را در انسان ضروری می‌سازد.

این چهار نوع، تعدادی از انواع تفکر هستند که می‌توانند کمک‌کننده انسان در مسیر راهیابی به هدایت الهی باشند. انواع دیگری نیز وجود دارند که فرصت دیگری را برای تفصیل می‌طلبند.

طرح درس‌های پیش رو برای مخاطب معلمان محترم مدارس از کتاب‌های مربوطه تفکر استخراج شده‌اند تا با آشنا نمودن این قشر موثر، امکان برنامه‌ریزی و ورود محتوای مشابه به کلاس‌های درس را تسهیل نماید، ان شاء الله. بیان کلی از طرح درس:

- مبنای طرح درس بر آشنایی با انواع تفکر و سعی در مهارتی کردن آن تفکر است.
- در سیر طرح درس اگرچه تمرکز بر یک نوع تفکر است اما در مهارتی کردن انواع دیگر تفکر به ضرورت استفاده می‌شوند.
- طرح درس بر اساس فصول کتاب است، به نحوی که بعد از ارائه کارگاهی آن، سرفصل‌های هر درس از کتاب در قالب پاورپوینت ارائه می‌شود.

- همزمان با ارائه کارگاه، کاربرگی از سوال‌هایی که مخاطب کارگاه باید پاسخ گوید در اختیار او قرار می‌گیرد.

برای دریافت کلیه فایل‌های استفاده شده در طرح درس‌ها، QR Code روبرو را اسکن کرده یا به نشانی زیر، مراجعه فرمایید.

<http://quranetratschool.ir/?p=8142>

<http://quranetratschool.ir/?p=8236>

فهرست مطالب

۳	سخنی با معلمان.....
۷	بخش اول:.....
۷	« پرورش تفکر مشاهده‌ای ».....
۸	۱-۱ طرح درس تفکر مشاهده‌ای.....
۱۵	۲-۱ کاربرگ تفکر مشاهده‌ای.....
۱۹	۳-۱ فرم خود ارزیابی تفکر مشاهده‌ای.....
۲۱	۴-۱ چکیده‌ای از محتوای کتاب.....
۲۲	بخش دوم:.....
۲۲	« پرورش تفکر شنیداری ».....
۲۳	۱-۲ طرح درس تفکر شنیداری.....
۳۱	۲-۲ کاربرگ تفکر شنیداری.....
۳۵	۳-۲ چکیده‌ای از محتوای کتاب.....
۳۶	بخش سوم:.....
۳۶	« پرورش تفکر قرآنی ».....
۳۷	۱-۳ طرح درس تفکر قرآنی.....
۴۳	۲-۳ کاربرگ تفکر قرآنی.....
۴۴	۳-۳ فرم خود ارزیابی تفکر قرآنی.....
۴۷	۴-۳ چکیده‌ای از محتوای کتاب.....
۴۸	بخش چهارم:.....
۴۸	« پرورش تفکر بنیادی ».....
۴۹	۱-۴ طرح درس تفکر بنیادی.....
۴۹	درس اول: از رویارویی با پدیده‌ها تا فهم آیه.....

درس دوم: از رویارویی با حوادث تا فهم عبرت.....	۵۰
درس سوم: از انطباق رخدادها با پدیده‌ها، تا فهم آیه و عبرت.....	۵۳
درس چهارم: از فهم پیام آیه و عبرت تا فهم معیار و میزان.....	۵۵
درس پنجم: از معیارها و میزان تا بایدها و نبایدها.....	۵۷
درس ششم: تشخیص مبناهای حقیقی و غیر حقیقی.....	۵۷
درس هفتم: ویژگی معیارها و شبه معیارها.....	۵۹
درس هشتم: معرفی مهم‌ترین معیارهای زندگی.....	۶۱
درس نهم: اختیار بهترین معیار وظیفه هر لحظه ما.....	۶۲
درس دهم: شکوفایی عقل.....	۶۴
تمرین آخر.....	۶۴
۲-۴ کاربرد تفکر بنیادی.....	۶۵
۳-۴ فرم خود ارزیابی تفکر بنیادی.....	۸۴
۴-۴ چکیده‌ای از محتوای کتاب.....	۸۸
نمونه نظرسنجی نسبت به مجموعه کارگاه‌های تفکر.....	۸۹
نحوه دسترسی به منابع مرتبط.....	۹۰

بخش اول:

« پرورش تفکر مشاهده‌ای »

انسان مخلوقی است که برای مدت محدودی به این جهان محدود و مادی قدم گذاشته است. در عین حال توانمندی دستیابی به تمامی علوم و درک حقایق موجود در عالم -در هر رتبه‌ای و از هر سنجی که باشد- برای وی مهیاست. با استفاده از هر یک از توانمندی‌ها، مرتبه‌ای از رشد برایش حاصل شده و به تدریج به غایت رشد خود که لقای پروردگار خویش است، دست می‌یابد. تأثیر مشاهده‌های مختلف بر تفکر از بارزترین تأثیرات علم بر رشد انسان است. با درک تعریف درست از مشاهده و جایگاه آن در رشد انسان و شناخت آفت‌ها و موانع تحقق آن و هم‌چنین مزین شدن به طهارت و تزکیه در این مسیر، بهره‌مندی از آن در رسیدن به سعادت اخروی افزایش می‌یابد. وجود حواس مختلف، قوه خیال و بهره‌گیری از عقل، مشاهده عوالم مختلف را در دسترس انسان قرار می‌دهد.

۱-۱ طرح درس تفکر مشاهده‌ای

قرائت قرآن در شروع درس: پخش نماهنگ آیات ۶۸ و ۶۹ سوره مبارکه نحل (۵ دقیقه)
(این نماهنگ به یکی از دسته آیات مربوط به تفکر اشاره دارد، که به عنوان قرائت قرآن شروع درس در نظر گرفته شده است).

مرحله اول: غایت این مرحله تشخیص آب بودن آب با دقت در ویژگی‌های ظاهری آن است.
۱. تعدادی لیوان حاوی آب اما در شرایط مختلف به حاضرین داده می‌شود (بهتر است از ابتدا اشاره ای به واژه آب نشود و این به تشخیص خودشان صورت بگیرد):

آب خالص- آب شور- آب شیرین- شربت- آب مخلوط با رنگ آبی یا سبز- آب دارای گلاب- آب گل
آلود- آب جوش- آب سرد- آب منجمد (یخ)- آب در لیوان بزرگ یا پارچ- آب به میزان بسیار کم (چند قطره)- آب و سرکه- آب و آبلیمو

از آنها سوال می‌شود که به هر طریقی که صلاح می‌دانید تشخیص بدهید محتویات لیوانی که در اختیار شماست چیست؟

بعد از این سوال و پاسخ‌های مخاطبین بر موضوع آب که وجه مشترک همه لیوان‌هاست به طور ویژه و به عنوان موضوعی که تا انتهای کارگاه باید بر آن متمرکز باشند تاکید می‌شود.

سپس از آنها خواسته می‌شود که با توجه به مجموعه آنچه می‌بینند (از مجموع لیوان خود و سایرین) برای آب ویژگی‌هایی را بیان کنند.

۲. در ادامه تعدادی تصویر نمایش داده می‌شود که این تصاویر مربوط به بسترهایی است که لازمه آنها بهره‌مندی از آب است. با نشان دادن هر تصویر از مخاطب سوال می‌شود که کدامیک از محتویاتی که در اختیار شماست می‌تواند در این زمینه کاربرد داشته باشد؟ در اینجا فهم محدودیت‌ها و تمایزها در امکان بهره‌مندی از آب با شرایط مختلف، اتفاق می‌افتد. نمونه‌ای از این تصاویر می‌تواند به قرار زیر باشد:

	تصویری از یک گلدان
	تصویری از یک مزرعه
	تصویری از یک فرد تشنه
	تصویری از یک فرد با فشار خون بالا!

	تصویری از یک فرد دیابتی
	تصویری از یک داروی گیاهی (دمنوش)
	تصویری از دست و صورت کثیف
	تصویری از لباسهای کثیف
	تصویری از انسان تب دار
	تصویری از تنگ ماهی

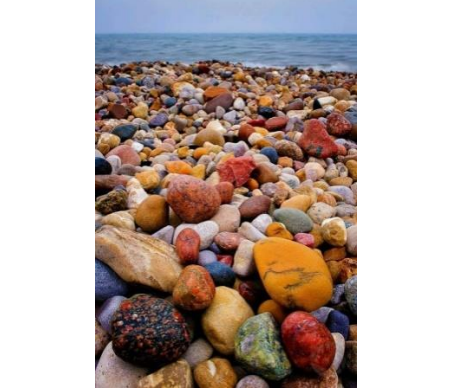
	تصویری از یک لیوان شربت نذری!
	تصویری از نقاشی آبرنگ و قلمو یا تخم مرغهای رنگ شده
	تصویری از یک تخم مرغ پخته
	تصویری از یک کیسه آب گرم و ...

در مجموع بحث به این اشاره می‌شود که در بین لیوان‌های موجود شاید تنها آب خالص باشد که چندان محدودیتی برای کاربرد در بسترهای مختلف ندارد اما به محض اینکه با چیز دیگری ترکیب می‌شود ویژگی متفاوتی پیدا می‌کند که متناسب با آن کاربردش هم محدود می‌شود.

نکته: در صورت نیاز می‌توان تصاویر را دوبار پخش کرد.

۳. در ادامه می‌توان نمونه‌هایی را یا به صورت تصویر و یا عینی نشان داد و پرسید که چه ارتباطی بین این شیء یا تصویر با آب وجود دارد؟ در نسبت با این تصویر یا شیء چه ویژگی‌هایی از آب به ذهن تان می‌رسد؟

	تصویری از یک چوب تاب برداشته (آیا ما می‌توانیم در ظرف چوبی آب نگه داریم؟ با چه شرایطی می‌توانیم؟)
---	--

	تصویری از آب روی سطح صاف یا چتر در زیر باران
	تصویری از کاغذ خیس چروک شده یا دست‌های چروک شده از آب
	تصویری از پارچه خیس شده یا لباس شسته شده
	تصویری از گل سفالگری
	تصویری از سنگ‌های رودخانه‌ای صیقل خورده

	تصویری از آب در ظروف با اشکال مختلف
	تصویری از آبکش

در پایان این مرحله خواسته می‌شود تا به ویژگی‌های قبلی که برای آب بیان شده بود هر چه می‌توانند بیافزایند. علاوه بر اینها هر فردی تلاش کند ویژگی‌های دیگری را که می‌شناسد و در موارد فوق مطرح نشده بود را با ذکر نمونه به لیست ویژگی‌ها اضافه کند.

• ارائه پاورپوینت کتاب تفکر مشاهده‌ای تا اسلاید ۱۱

مرحله دوم: غایت این مرحله تشخیص کاربردهای مختلف آب با استفاده از قوه شنیداری است؛ به عبارتی این مرحله تکمیل مشاهده حسی و انتقال به مرتبه مشاهده خیالی است.

در این مرحله صداهایی اجرا می‌شود از فضاهایی که ارتباطی با موضوع آب دارد (کاربردهای مختلف آب) و مخاطب باید با شنیدن صدا، ضمن تشخیص فضای موردنظر، کارکرد آب در این فضا را درک کند؛ مخاطبین با شنیدن صداها بدون اینکه آشکارا نظرشان را اعلام کنند روی کاغذی حدس خود را می‌نویسند.

پس از اتمام، بار دیگر صوت‌ها اجرا می‌شود تا اگر کسی نسبت به حدس خود تردیدی دارد این بار با دقت بیشتر آن را شنیده و در صورت نیاز اصلاح کند.

نمونه‌ای از صداهایی که می‌تواند مورد استفاده قرار بگیرد بدین قرار است:

۱. صدای بارش باران
۲. صدای جریان آب در رودخانه
۳. صدای برخورد امواج دریا به ساحل
۴. صدای جنگل و آواز پرندگان
۵. صدایی از چرای گوسفندان در دشت
۶. صدای پرواز مرغان ماهیخوار بر فراز دریاچه

۷. دست و پا زدن در آب

۸. صدای پارو زدن

۹. صدای زیر آب

۱۰. صدای حباب آب

پس از شنیدن همه صداها، مخاطبین حدس‌های خود را در جمع مطرح می‌کنند اما ارائه دهنده تایید یا تکذیب نمی‌کند. سپس متناسب با هریک از این صداها تصویری (ترجیحا با همان صدا) به نمایش گذاشته می‌شود و با دیدن تصویر، مخاطب پی به درستی یا نادرستی تشخیص خود می‌برد. می‌توان برای ادامه این مرحله از معلمان بخواهیم خود را در یکی از تصاویر بالا فرض کنند و برای لحظاتی زندگی کنند و درباره آنچه که به تصویر کشیده‌اند توضیح دهند.

• ارائه پاورپوینت کتاب تفکر مشاهده‌ای از اسلاید ۱۲ تا اسلاید ۱۴

مرحله سوم: در این مرحله فهم تمایز بودن و نبودن آب در زندگی ما و حیات بخشی آن باید اتفاق بیفتد. برای این مرحله می‌توان با استفاده از نمونه‌های قبلی از مخاطبین خواست که هر کسی با قوه خلاقیت خود! برای هر کدام از کاربردهای فوق جایگزینی به جای آب پیشنهاد دهد. مثلا گفته شود که شما برای حمام رفتن و نظافت به جای استفاده از آب چه روشی پیشنهاد میکنید؟ برای غذا پختن؟ رفع عطش؟ و... در ادامه به این نتیجه می‌رسیم که هیچ جایگزینی نمی‌تواند برای آب وجود داشته باشد و یا اگر باشد کارایی لازم را ندارد، این وابستگی نه فقط برای انسان که برای همه پدیده‌ها و موجودات هستی صدق می‌کند. در واقع آب یکی از پدیده‌های بنیادی در عالم هستی است و با این وصف بدون وجود آب نمی‌توان تصویری از حیات داشت. بنابراین یکی از بارزترین ویژگی‌های آب، حیات بخشی است. می‌توان در این مرحله کلیپی کوتاه از نقش حیاتی آب در چرخه هستی به نمایش گذاشت.

• ارائه پاورپوینت کتاب تفکر مشاهده‌ای از اسلاید ۱۵ تا انتها

در ادامه این سوال مطرح می‌شود که به نظر شما چه چیزهایی در این عالم می‌توانند مثل آب، حیات بخش باشند؟ در پی این سوال، دو بخش کوتاه از آیات سوره مبارکه عبس ارائه میشود؛ ابتدا آیات ۲۴ تا ۳۲ (که مربوط به انزال آب است و به چرخه آن و وابسته بودن زندگی انسان و حیوان و نبات به آب اشاره شده است) و سپس آیات ۱۱ تا ۱۶ (که از حیات معنوی انسان سخن به میان می‌آید و به قرآن و ذکر به عنوان عامل حیات بخش در این حیات اشاره می‌کند). در هر دو قسمت از آنها خواسته می‌شود متناسب با موضوع گفتگو برداشت خود را از هر دو دسته از آیات بنویسند و سپس تلاش کنند تا بین این دو فضا ارتباط برقرار کنند. بهتر است ارائه دهنده حتما جمع بندی و به نتیجه رساندن درست این برداشتها و انطباق قرآن و ذکر با آب که مایه حیات است را برعهده داشته باشد.

۲-۱ کاربرد تفکر مشاهده‌ای

بسم الله الرحمن الرحيم

مرحله اول

الف:

- ۱- لیوان تان را از مربی دریافت کنید.
- ۲- آیا می‌توانید تشخیص دهید که محتوی داخل لیوان شما چیست؟
- ۳- از چه راه‌هایی تشخیص می‌دهید؟ آن را یادداشت کنید.
- ۴- ویژگی‌های محتوی داخل لیوان تان را یادداشت کنید.
- ۵- اگر ویژگی‌های ماده مورد نظرتان بیشتر بود، تشخیص چیستی‌اش راحت‌تر بود یا سخت‌تر؟
- ۶- حال با توجه به تمام مواردی که مشاهده کردید، ویژگی‌هایی از X را بیان کنید.

ب:

- ۱- به تصاویر پخش شده در کلاس دقت کنید و در چه مواردی X می‌تواند برای آن مصرف داشته باشد؟
- ۲- آیا این امکان وجود دارد که با تغییر اندکی در محتوی داخل لیوان تان، مصارف آن را بیشتر کنید؟ چه تغییری و مناسب برای چه مصارفی؟

ج:

- ۱- چه ارتباطی بین شیء یا تصویر با X وجود دارد؟
- ۲- در نسبت با این تصویر یا شیء چه ویژگی‌هایی از X به ذهنتان می‌رسد؟
- ۳- حال ویژگی‌های دیگری از X را که می‌شناسید اما در لیست‌تان نیست اضافه کنید.

مرحله دوم:

- ۱- چه صدایی می‌شنوید؟ آیا می‌توانید جزئیات و کارکرد آن را متصور شوید؟ نظرات خود را یادداشت کنید.

- ۲- دوباره بشنوید و اگر لازم است حدس‌های خود را اصلاح کنید.
- ۳- تصاویر پخش شده را ببینید، چقدر حدس‌هایتان درست بوده است؟
- ۴- یکی از تصاویر را انتخاب کنید و با تصور زنده کردن تصویر، آن را بیشتر شرح دهید.

مرحله سوم:

الف:

- ۱- تصور کنید ماده‌ای به نام X وجود ندارد، چند نمونه از کارکردهای آن را که دیدید و شنیدید را انتخاب کنید و برای آن جایگزین بیابید.

ب:

۱- به تلاوت آیات زیر توجه فرمایید:

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ (۲۴)	پس انسان باید به غذای خود بنگرد (۲۴).
أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا (۲۵)	این ما بودیم که آب را به کیفیتی که انسانها خبر ندارند از آسمان فرستادیم (۲۵).
ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا (۲۶)	و سپس زمین را باز به کیفیتی ناگفتنی و به وسیله دانه‌ها شکافتیم (۲۶).
فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا (۲۷)	و در آن دانه‌ها رویاندیم (۲۷).
وَعَنْبًا وَ قَضَبًا (۲۸)	و انگور و سبزیجاتی (۲۸).
و زَيْتُونًا وَ نَخْلًا (۲۹)	و زیتون و نخلی (۲۹).
وَ حَدَاقٍ غُلْبًا (۳۰)	و باغهای پر درخت سر به هم کرده‌ای (۳۰).
وَ فَاكِهَةً وَ أَبًا (۳۱)	و میوه و چراگاه (۳۱).
مَتَاعًا لَّكُمْ وَ لِلْأَنْعَامِ (۳۲)	تا وسیله زندگی شما و حیوانات شما باشد (۳۲).

۲- یافته‌های خود را از آیات زیر یادداشت بفرمایید.

۳- این آیات در مورد موضوع صحبت ما، چه می‌فرماید؟

ج:

۱- به نظرتان چه چیزهایی مثل آب می‌تواند حیات بخش باشد؟ و چگونه؟

۲- به تلاوت آیات زیر توجه فرمایید:

اچنین مکن که، این قرآن یک تذکر و یادآوری است (۱۱).	كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ (۱۱)
هر کس بخواهد از آن پند گیرد (۱۲).	فَمَنْ شَاءَ ذَكِّرْهُ (۱۲)
تذکاری است در صحیفه‌هایی ارجمند (۱۳).	فِي صُحُفٍ مُّكْرَمَةٍ (۱۳)
والا و پاکیزه است (۱۴).	مَرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ (۱۴)
که بدست سفیرانی نوشته شده (۱۵).	بِأَيْدِي سَفَرَةٍ (۱۵)
گرامی و نیکو (۱۶).	كِرَامٍ بَرَرَةٍ (۱۶)

۳- یافته‌های خود را از آیات بالا یادداشت فرمایید.

۳-۱ فرم خود ارزیابی تفکر مشاهده‌ای

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين

اللهم صل على محمد و آل محمد

«یا امیرالمومنین (ع) ادر کنی»

گوپه ها	۰	۱	۲	۳	۴
۱					طی این جلسه با مواردی مواجه شدم که تا به حال به ضرورت آب در چرخه حیات آنها توجه نکرده بودم.
۲					با دیدن نمونه‌ها، موارد متنوع دیگری در خصوص آب به ذهنم می‌رسد که می‌توانم به نمونه‌های فوق اضافه کنم.
۳					امروز نگاهم به پدیده آب از یک نگاه عادی و روزمره به نگاه ویژه‌تری تبدیل شد.
۴					اکنون می‌توانم همین مدل نگاه تفصیلی به مسئله آب را نسبت به پدیده ای همچون «گل» هم داشته باشم.
۵					می‌دانم با دقت در چه ویژگی‌هایی، گل بودن گل را تشخیص دهم (وجه مشترک همه گلها).
۶					می‌توانم با دقت در ویژگی‌هایی انواع گل‌ها را از هم متمایز بینم.
۷					می‌توانم با دقت در ویژگی‌هایی گل طبیعی را از گل مصنوعی تشخیص دهم.
۸					می‌توانم کاربردهای مختلفی از گل را به خاطر بیاورم.
۹					می‌توانم انواع آسیب‌هایی که می‌تواند متوجه گل باشد را برشمارم.
۱۰					می‌توانم دلایل ضعف و از دست رفتن یک گل را شناسایی کنم.
۱۱					می‌توانم عوامل موثر در رشد و طراوت و شادابی گل را نام ببرم.
۱۲					می‌توانم مراحل مختلف رویش گل را در ذهنم تصویر کنم.
۱۳					اگر میتوانستم برای چند صبحی گل باشم دوست داشتم!:
					• گلی باشم چیده شده در لیوان آب در گوشه یک اتاق
					• گلی در گلدان
					• گلی در میانه یک دشت پر از گل
					• گلی که در شرایط مصنوعی و گلخانه‌ای رشد کرده
					• گلی با طراوت و شاداب
					• گلی خشک شده به منظور تزئین
					• گلی مسبب شادی و سرور و انبساط خاطر دیگران
					• گلی که فقط یکبار می‌روید و رویشش تداوم ندارد.
					• گلی که در عین زیبایی، محل رجوع زنبوران عسل است.
					• گلی که دارای خواص درمانی و شفابخشی است.
					• گلی که از نور طبیعی بهره می‌برد.
					• گلی که می‌تواند با هر شرایطی سازگار شود.

از آنچه که در گل دیدم و ویژگی‌هایش چه درسی برای زندگی‌ام می‌گیرم؟

از گل چه استفاده‌ای برای حل مسائلم می‌کنم؟

گل را چگونه در مسیر درست و حق استفاده می‌کنم؟

خداوند در قرآن از رویش گیاهان چه استفاده‌هایی کرده است؟

۴-۱ چکیده‌ای از محتوای کتاب

جهت انتقال به مخاطب

هر یک از حواس انسان برای رفع نیازی در او تعبیه شده است. توان مشاهده برای نظر کردن به پدیده‌ها و رخدادهای دنیا در اختیار انسان قرار داده شده است تا از طریق آن نیازی از او رفع شود و گزاره‌های حقی برایش مکشوف شده و به عمل صالحی بتواند دست پیدا کند.

تأثیر مشاهده‌های مختلف بر تفکر از بارزترین تأثیرات علم بر رشد انسان است. با درک تعریف درست از مشاهده و جایگاه آن در رشد انسان و شناخت آفت‌ها و موانع تحقق آن و همچنین مزین شدن به طهارت و تزکیه در این مسیر، بهره‌مندی از آن در رسیدن به سعادت اخروی افزایش می‌یابد. وجود حواس مختلف، قوه خیال و بهره‌گیری از عقل، مشاهده عوالم مختلف را در دسترس انسان قرار می‌دهد.

پروزش تفکر مشاهده‌ای

هر یک از حواس انسان برای رفع نیازی

در او تعبیه شده است. توان مشاهده برای نظر کردن

به پدیده‌ها و رخدادهای دنیا در اختیار انسان قرار داده شده

است تا از طریق آن نیازی از او رفع شود و گزاره‌های حقی

برایش مکشوف شده و به عمل صالحی بتواند دست پیدا کند.

تأثیر مشاهده‌های مختلف بر تفکر از بارزترین تأثیرات علم

بر رشد انسان است. با درک تعریف درست از مشاهده و

جایگاه آن در رشد انسان و شناخت آفت‌ها و موانع تحقق آن

و همچنین مزین شدن به طهارت و تزکیه در این مسیر

بهره‌مندی از آن در رسیدن به سعادت اخروی افزایش می‌یابد.

وجود حواس مختلف، قوه خیال و بهره‌گیری از عقل،

مشاهده عوالم مختلف را در دسترس انسان قرار می‌دهد.

بخش دوم:

«پرورش تفکر شنیداری»

شنیدن، یکی از مهمترین ورودی‌های ادراکات و فهم و علم در انسان است که با تقویت یافتن، طهارت پیدا کردن و امنیت‌دار شدن می‌تواند فرد را قطعاً به هدایت راهنمایی کند و متقابلاً با اهمال در تقویت آن و آلوده‌سازی و ناامن کردن آن زندگی انسان را محلی برای جولان شیاطین می‌سازد. کتاب مربوطه، کوششی در بیان اهمیت شنیدن و اهتمام در تقویت، طهارت و امنیت یافتن آن برای سنین نوجوانی و جوانی است.

۱-۲ طرح درس تفکر شنیداری

ابتدا کتاب تفکر شنیداری را به صورت کلی معرفی نمایید (نمایش پاورپوینت کتاب) (۳۰ دقیقه).

درس اول: درک بهتر از شنیدن (۱ ساعت و نیم)

محور درس اول توجه به جایگاه شنیدن به عنوان یک قوا در ساختار وجودی انسان است (شنیدن و دریافت‌های درونی).

جایگاه شنیدن در زندگی

هدف: تبیین جایگاه قوای شنوایی در زندگی (توجه به اهمیت فهم حاصل از شنیدن) / ارتباط دیدن و شنیدن / جایگاه شنوایی در فهم / بدون توان شنوایی فهم و ارتباط سخت می شود.

تمرین ۱: (۱۵ دقیقه)

پخش فیلمی که گفت و گو در آن به وضوح قابل مشاهده باشد.

الف) پخش فیلم بدون صوت، مخاطبین به سوالات کاربرگ پاسخ دهند.

ب) پخش فیلم با صوت، اصلاح پاسخ‌ها توسط مخاطبین صورت گیرد.

تمرین ۲: (۵ دقیقه)

الف) مخاطبین دست‌هایشان را بر روی گوش‌هایشان قرار داده، مربی لب می‌زند مثل ماهی در آب؛ کلمه می‌گوید سپس جمله، مخاطبین هم یادداشت می‌کنند (سرعت گفتن کلمات باید مثل سخن گفتن باشد).
کلمه و جملات پیشنهادی:

۱) قلم

۲) نوشتن

۳) قلم ابزار نوشتن است.

۴) عمل انسان مثل قلم است.

۵) عمل ما قلم ما است که با آن کتاب زندگی مان را ثبت می‌کنیم.

۶) در کتاب سرنوشت‌مان چه چیز ثبت می‌کنیم؟

ب) سپس بلند می‌گوید و مخاطبین اصلاح می‌کنند.

تمرین ۳: اثر محرک ادراک صوت بر قوای تحریکی و عاطفی (۲۰ دقیقه)

قوای ادراکی: قوایی که با آن علم و فهم حاصل می‌شود.

قوای تحریکی، عاطفی: گرایش‌ها و هیجان‌ها مثل ترس و خشم و غضب و عواطف است.

هدف: توجه به میزان اثرگذاری اصوات در برانگیخته شدن قوای تحریکی و عاطفی است.

الف) مخاطبین تصورشان از اصوات زیر را می‌نویسند (درون کاربرگ).

ب) نمونه‌ای از اصوات قابل پخش: صدای نوزاد، صدای قرآن، آژیر آمبولانس، قصه گفتن، شیون و گریه زن، گریه مرد، دست زدن و تشویق، پارس سگ، صدای لواشک ترش، صدای خودم، صدای خدا
سوال: با هر صدایی چه احساسی در شما به وجود می‌آید؟

تمرین ۴: اثرات خوب شنیدن و شنیدن متمرکز بر تمرکز (۲۵ دقیقه)
الف) مربی کارگاه متنی را می‌خواند، بار دوم همان متن را با محذوف‌ها و اضافه‌ها و تغییرهایی می‌خواند و از مخاطبین می‌خواهد تفاوت دو متن را بیان کنند (متن باید با رده سنی و جایگاه و هدف تمرین انتخاب شود).

متن پیشنهادی:

بسم الله الرحمن الرحيم

«گاهی خیلی دیر می‌شود»

صورتش سرخ بود، پوستش ذق ذق می‌کرد و شدت جریان خون را زیر پوستش احساس می‌کرد. خنکی سیل اشک بر روی صورتش درد را التیام می‌داد ولی دلش و دردهای دلش را هیچ چیز آرام نمی‌کرد. با صدای تلفن به سختی خود را از جلوی آینه تکان داد و تلفن را برداشت، صدای مادر از سیم‌های تلفن عبور می‌کرد تا به گوش حامد می‌رسید، انگار درست نمی‌شنید و نمی‌دانست به خاطر ضربه سیلی محکمی بود که خورده بود یا به خاطر شدت ناراحتی که در دلش چنگ می‌زد؟! در لا به لای کلام مادر دوباره به سمت آینه خم شد و به سرخی صورتش خیره شد! هنوز نمی‌توانست باور کند که خطهای سرخ روی صورتش جای انگشت‌های پدر است که انگار نقشی منظم بر صورتش حک کرده است! گفتگوی که با مادر تمام شد بر روی زمین دراز کشید.

وقتی چشم‌هایش را باز کرد، متوجه شد که ساعتی طولانی خوابیده است! بلند شد و وحشت زده به سمت در دوید، حالا صدای مادر در گوشش واضح و رسا شنیده می‌شد که: «حواست باشد رأس ساعت ۳ آنجا باش، دایی محمد برای قرارداد خانه به ضمانت نامه پدر احتیاج دارد...» حدود بیست دقیقه وقت داشت، با تمام سرعت می‌دوید و تنها دغدغه‌اش چهار سال انتظار دایی بود برای خرید خانه و نگرانی نرسیدن و نشدن...

وقتی اولین امضاء بر روی قولنامه زده شد، حامد درحالی که نفس راحتی می‌کشید از محضرخانه خارج شد و در پیاده رو به آهستگی راهش را در پیش گرفت. انگار دوباره فراغت پیدا کرده بود تا با خیال راحت به درد دل‌های خودش فکر کند به آهستگی زیر لب گفت: «بابا ازت توقع نداشتم!» بغضش را که تا گلویش بالا آمده بود بلعید و ادامه داد: «اگر آدم پدر نداشته باشه هیچ کس رو نداره...» خیابان شلوغ بود و نورهای کف خیابان و صدای رفت و آمد ماشین‌ها و عابران سرش را سنگین می‌کرد بالحنی عتاب آمیز در حالی که به ویتترین ساعت فروشی خیره شده بود با صدایی بلند گفت: «حجالت نمیکشی؟ باز نزدیک بود دیر برسی و آن وقت تمام زحمات و انتظار دایی بعد از این همه سال به باد می‌رفت و حالا باز نمی‌خواهی بپذیری که دیر رسیدن خیلی وقتا تاوان سنگینی داره! خوبه هنوز جای سیلی روی صورتت بود و داشتی دوباره

اشتباه همیشه رو تکرار می کردی!!!» با صدایی آهسته تر و حاکی از شرمندگی از خودش پرسید: «شاید پدر حق داشت!!؟» دیر رسیدن اینقدرها هم گناه کوچکی نیست!!!» عقربه ساعت های ساعت فروشی بر روی صفحه شان با سرعت می دویند و از هم سبقت می گرفتند، حامد به چشم های پدر فکر می کرد که با محبت و اندوه به او خیره شده بود و با لحنی حاکی از دلسوزی به او گفت: «رضا به خاطر دیر رسیدن تو و یخ زدن تو سرما سه روز مریض شده، برای تاخیری که داشتی تیم والیبال مدرسه به مسابقات دیر رسیده و یک عده آدم توییخ شدن و حالا دوباره به خاطر تعلل و تاخیر برای آوردن این آمپول نزدیک بود جون خواهرت به خطر بیافته ولی تو با بی تفاوتی میگی مگه چه کار کردم؟!؟»، زدم تو گوشت تا یادت بمونه بعضی وقتا دیر رسیدن قابل جبران نیست!». حامد به حرکت شتابان عقربه های ساعت مچی بر روی دستش خیره شد و آهسته زیر لب زمزمه کرد: «دیر رسیدن بعضی وقتا غیر قابل جبرانه !!!»

متن با محذوف ها، اضافه ها و تغییرها:

بسم الله الرحمن الرحيم

«گاهی خیلی دیر می شود»

صورتش سرخ بود، پوستش ذق ذق می کرد و شدت جریان خون را زیر پوستش احساس می کرد. خنکی سیل اشک بر روی صورتش درد را التیام می داد ولی دلش و دردهای دلش را هیچ چیز آرام نمی کرد. با صدای تلفن به سختی خود را از جلوی آینه تکان داد و تلفن را برداشت، صدای عمه از سیم های تلفن عبور می کرد تا به گوش حامد می رسید، انگار درست نمی شنید و نمی دانست به خاطر ضربه سیلی محکمی بود که خورده بود یا به خاطر شدت ناراحتی که در دلش چنگ میزد؟! در لا به لای کلام عمه دوباره به سمت آینه خم شد و به سرخی صورتش خیره شد! هنوز نمی توانست باور کند که خط های سرخ روی صورتش جای انگشت های پدر است که انگار نقش منظم بر صورتش حک کرده است! گفتگویش که با عمه تمام شد بر روی زمین دراز کشید.

وقتی چشم هایش را باز کرد، متوجه شد که ساعتی طولانی خوابیده است! بلند شد و وحشت زده به سمت در دویید، حالا صدای عمه در گوشش واضح و رسا شنیده می شد که: «حواست باشد رأس ساعت سه و پنج آنجا باش، دایی حمید برای قرارداد خانه به ضمانت نامه پدر احتیاج دارد ...» حدود بیست و پنج دقیقه وقت داشت، با تمام سرعت می دوید و تنها دغدغه اش چهار سال و پنج ماه انتظار دایی بود برای خرید خانه و نگرانی نرسیدن و نشدن ...

وقتی اولین امضاء بر روی قولنامه زده شد، حامد درحالی که نفس راحتی می کشید از محضر خانه خارج شد و در پیاده رو به آهستگی راهش را در پیش گرفت. انگار دوباره فراختی پیدا کرده بود تا با خیال راحت به درد دل های خودش فکر کند به آهستگی زیر لب گفت: «بابا ازت توقع نداشتم!» بغضش را که تا گلویش بالا آمده بود بلعید و ادامه داد: «اگر آدم پدر نداشته باشه هیچکس روندااره ...» خیابان شلوغ بود و نورهای کف خیابان و صدای رفت و آمد ماشین ها و عابران سرش را سنگین می کرد با لحنی عتاب آمیز در حالی که به ویتترین ساعت فروشی خیره شده بود با صدایی بلند گفت: «خجالت

نمیکشی؟ باز نزدیک بود دیر برسی و آن وقت تمام زحمات و انتظار دایی بعد از این همه سال به باد می‌رفت و حالا باز نمی‌خواهی بپذیری که دیر رسیدن خیلی وقتا تاوان سنگینی داره! خوبه هنوز جای سیلی روی صورتت بود و داشتی دوباره اشتباه همیشگی رو تکرار می‌کردی!!! با صدای آهسته تر و حاکی از شرمندگی از خودش پرسید: «شاید پدر حق داشت!!!»

دیر رسیدن اینقدرها هم گناه کوچکی نیست!!!» عقربه ساعت‌های ساعت فروشی بر روی صفحه‌شان با سرعت می‌دویدند و از هم سبقت می‌گرفتند، حامد به چشم‌های پدر فکر می‌کرد که با محبت و اندوه به او خیره شده بود و با لحنی حاکی از دلسوزی به او گفت: «جواد به خاطر دیر رسیدن تو و یخ زدن تو سرما سه روز مریض شده، برای تاخیری که داشتی تیم والیبال مدرسه به مسابقات دیر رسیده و یک عده آدم تویخ شدن و حالا دوباره به خاطر تعلل و تاخیر برای آوردن این آمپول نزدیک بود جون خواهرت به خطر بیافته ولی تو با بی‌تفاوتی میگی مگه چه کار کردم؟!؟»، زدم تو گوشت تا یادت بمونه بعضی وقتا دیر رسیدن قابل جبران نیست!». حامد به حرکت شتابان عقربه‌های ساعت مچی بر روی دستش خیره شد و آهسته زیر لب زمزمه کرد: «دیر رسیدن بعضی وقتا غیر قابل جبران نیست!!!»

سوال‌های زیر را با مخاطب مطرح کنید:

متن چه محذوف‌هایی داشت؟

متن چه اضافه‌هایی داشت؟

متن چه تغییر‌هایی داشت؟

آیا تغییری در هدف اصلی متن ایجاد شد؟

تغییر متن داستان با رویکرد تغییر هدف اصلی متن :

بسم الله الرحمن الرحيم

«هیچ وقت دیر نیست!»

صورتش سرخ بود، پوستش ذق ذق میکرد و شدت جریان خون را زیر پوستش احساس میکرد. خنکی سیل اشک بر روی صورتش درد را التیام می‌داد ولی دلش و دردهای دلش را هیچ چیز آرام نمی‌کرد. با صدای تلفن به سختی خود را از جلوی آینه تکان داد و تلفن را برداشت، صدای مادر از سیم‌های تلفن عبور می‌کرد تا به گوش حامد می‌رسید، انگار درست نمی‌شنید و نمی‌دانست به خاطر ضربه سیلی محکمی بود که خورده بود یا به خاطر شدت ناراحتی که در دلش چنگ می‌زد؟! در لا به لای کلام مادر دوباره به سمت آینه خم شد و به سرخی صورتش خیره شد! هنوز نمی‌توانست باور کند که خط‌های سرخ روی صورتش جای انگشت‌های پدر است که انگار نقشی منظم بر صورتش حک کرده است! گفتگویش که با مادر تمام شد بر روی زمین دراز کشید. به برگ‌های گل پیتوس که بر دیواره اتاق تائیده بود و بالا رفته بود خیره شد و با خود گفت: «هیچ وقت برای درست شدن دیر نیست، هر چه قدر هم که خراب کرده باشی» حدود ۲ ساعت وقت داشت...

وقتی اولین امضاء بر روی قولنامه زده شد، حامد درحالی که نفس راحتی می کشید از محضرخانه خارج شد و در پیاده رو به آهستگی راهش را در پیش گرفت. انگار دوباره فراغتی پیدا کرده بود تا با خیال راحت به تصمیم هایی که گرفته بود فکر کند به آهستگی زیر لب گفت: «از امروز همه چیز تغییر خواهد کرد!» با لحنی حاکی از رضایت و اطمینان ادامه داد: «تنبيه پدر زندگی من رو تغییر داد». خیابان شلوغ بود و نورهای کف خیابان و صدای رفت و آمد ماشین ها و عابران سرعت همه چیز را دو چندان می کرد در حالی که به ویتروین ساعت فروشی خیره شده بود با صدایی بلند گفت: «آدم قدرت داره همه چیز رو در زندگی به بهترین شکل و به سمت خوب شدن تغییر بده!!!»

سوال های زیر را با مخاطب مطرح کنید:

- متن چه محذوف هایی داشت؟
- متن چه اضافه هایی داشت؟
- متن چه تغییر هایی داشت؟
- آیا تغییری در هدف اصلی متن ایجاد شد؟

ب) گفتگو راجع به موارد زیر جهت توجه به قوای شنیداری و اثر آن بر تمرکز: (۱۵ دقیقه)

۱) عدم تمرکز به واسطه شنیدن: بسیاری از به هم ریختگی های انسان به واسطه شنیدن های اوست.

سوال: آیا تا به حال موضوعی ذهن شما را مشغول کرده که مدام آن صحنه را یادآور شوید و مطالبی راجع به آن با خودتان مرور کنید تا جایی که از کارها و وظایفشان باز بمانید؟
توضیح: چنین حالتی نشان از اختلال در قوای تفکر است که در توان و تفکر شنیداری بروز می یابد یک راهکار برای خروج از این وضعیت سعی در خوب گوش دادن و تقویت توان و قوای شنیداری است. صوت مثبت گوش کنید.

سوال: آخرین بار که محو موضوعی شده اید به نحوی که صدای اعضای خانواده را در موقعیت های مهم نشنوید (صدای کودکان، پدر و مادر، همسر) را به خاطر بیاورید. (گاهی خسارت های ناشی از عدم تمرکز در شنیدن جبران سختی دارد یا جبران ناپذیر است، راهکار آن توجه به قوای شنیداری، خوب شنیدن و تقویت توان شنیداری است).

۲) اثر شنیدن متمرکز بر تمرکز: تمرکز کردن بر روی چیزی حاصل شنیدن متمرکز است.

درس دوم: شنیدن و فهمیدن (یک ساعت)

تمرین ۱: با یکی از دوستانتان در رابطه با اینکه یک گفتگوی مفید چیست صحبت کنید. (۱۰ دقیقه)

- کسی داوطلب شود و گفت و شنودش را در کارگاه بیان کند.

سوال: آخرین جمله ای که از یک عالم شنیدید، در رابطه با صحبت های مفید چه بوده است؟

(اذا تمَّ العقل نَقَصَ الكلام، چون عقل کامل گردد سخن اندک شود. حکمت ۷۱ / انسان پشت زبانش پنهان است / حکمت ۶۰ امام رضا ع: از نشانه‌های فهم عمیق و درست، بردباری، دانش و سکوت است. سکوت دری از درهای حکمت است. سکوت محبت می‌آورد و راهنمای هر خیری است).

تمرین ۱-۱: شنیدن و دانستن (۱۰ دقیقه)

سوال: بعد از گفت و شنود راجع به مفید بودن محتوای کلام چه احساس و رویکردی در شما ایجاد شد؟ (بخش مهمی از مفید بودن کلام در نحوه به کارگیری قالب‌های ادبی و بیانی است که محوریت اصلی آن بر خوش اخلاقی و لازمه خوش اخلاقی تسبیح به معنای حرکت در مسیر حق است).

سوال: آیا نسبت به گفتگوهای مفید مطلب جدیدی را متوجه شدید؟

سوال: برای گفتگوی امشب در خانواده چه پیشنهادی دارید؟

سوال: برای روابط مختلفی که دارید می‌توانید به انواع گفت و گوهای مفید فکر کنید؟

سوال: خدا (قرآن) درباره گفتگوی مفید چه می‌گوید؟

به طور کلی ۱۱۴ سوره داریم که ۱۱۴ گفتمان مختلف را به ما می‌آموزند مثلاً سوره حمد دیدن کمال و حسن یک رابطه، سوره ناس پرهیز از تاخیر و دیرکرد در قرار و برنامه‌ها، سوره یس رجوع به عالمان دین و تبعیت از آنها... (به عنوان نمونه از غرض سوره‌های جزء سی-ضمیمه در انتها- می‌توانید استفاده کنید)

تمرین ۲: اهمیت شنیدنی‌ها (۲۰ دقیقه)

گفت و شنود پیرامون شنیدنی‌هایی که خطرآفرین هستند مثل غیبت، سخن چینی، عیب جویی و نیز گفت و شنودهایی که ضروری هستند مثل رجوع به عالم.

الف) شنیدنیهای خطرناک: انسان باید از بعضی شنیدنیها فرار کند (پخش: پخش فیلم فرار از حیوان درنده)

ج) شنیدنی‌های ضروری: نشان دهنده راه

انسان باید برای شنیدن بعضی شنیدنیها مثل نیاز به هوا ضرورت را درک کند (پخش فیلم گوش دادن برای پیدا کردن راه، گم شدن در جنگل).

جمع بندی: توجه به آنچه می‌شنویم: شنیدنیها باید در زندگی انسان راهگشا و جهت دهنده برای رسیدن به مقاصد حقیقی باشد لذا در گام اول باید توجه کنیم که شنیدنیها می‌تواند مسیر زندگی و عاقبت انسان را تغییر دهند، و نیز توجه به اینکه گفت و شنودها چه مسیری را در زندگی ما رقم می‌زنند و ما را به کجا می‌رساند.

سوال: چرا در انتخاب موضوع صحبت با دیگران به مفید بودن مطالب توجه نمی‌کنیم؟ هر کسی خودش موضوع را بررسی و جستجو کند (شناختن مقاصد حقیقی در زندگی، توجه نداشتن به اثرگذاری شنیدنی‌ها در سیر زندگی).

اگر دلیل، توجیه یا راهکاری دارید می‌آورید که شما را از گفتگوی مفید منصرف کند، در حقیقت شنیدن شما، شما را به محل امنی نمی‌رساند.

تمرین ۳: فهم شنیدنی‌های درونی و بیرونی (۱۰ دقیقه)

صدای درونی شما که می‌گوید کار درست را انجام بده واعظ درونی است و از مصادیق آن نفس لوامه است و با سرزنش کردن قصد اصلاح انسان را می‌کند.

واعظ درونی شما در مورد گفت و شنودهای شما به شما چه می‌گوید؟

خدا در قرآن در مورد آنچه باید بگوییم و بشنویم چه گفته است؟ (بررسی نفس لوامه در سوره قیامت با محوریت ۱۲ آیه ابتدایی و روش‌های کلمه‌ای، ارائه پاورپوینت).

دعایی را در مورد گفت و شنود به خاطر دارید؟ (دعای صباح: لسانی مقرر بالذنوب، پخش دعا) یا سایر ادعیه ...

درس سوم: مراتب فهم در شنیدن (یک ساعت)

تمرین ۱: مراتب شنیدن به نسبت درک از متکلم (۱۵ دقیقه)

سوال: به حرف‌های چه کسی بیشتر گوش می‌دهید؟ صدایش را به خاطر بیاورید.

سوال: صدای چه کسی را دوست ندارید بشنوید؟ صدایش را به خاطر بیاورید.

سوال: چه وقت به صحبت کسی گوش نمی‌دهید؟

* توجه دادن مخاطبین به اهمیت خوب شنیدن؛ باید شنونده خوبی باشیم.

تمرین ۲: مربی پیرامون آیات سوره یس در مورد اثرگذاری اتفاق در جامعه و رشد و نموی که دارد و حیاتبخشی قرآن گفت و گو می‌کند. گفت و شنود اگر به درستی انجام شود از مصادیق اتفاق است و به عنوان راهکاری مهم در اتفاق و بخشش در زندگی. (۳۰ دقیقه)

گفت و شنود پیرامون موضوعات زیر با توجه به آیات تکوینی سوره یس و ارتباط آن با سایر دسته آیات سوره (مراتب): ترتیب گفت و گو:

- ۱) نمانه‌نگ باران گذاشته می‌شود (توصیف اثرات این صدا بر طبیعت مثل یک باغ یا گیاهان).
- ۲) نمانه‌نگ رشد گیاهان (رابطه باران و رویش و طراوت).
- ۳) نمانه‌نگ سوره یس ارتباط بین آیات تکوینی سوره با اتفاق (گفت و گو درباره زنده شدن زمین و اتفاق).
- ۴) گفت و شنود می‌تواند از مصادیق اتفاق باشد:
- کلام می‌تواند مثل کاشتن یک دانه باشد که بار بدهد و رشد کند و شکوفایی ایجاد کند.
- بعضی گفت و گوها باید پنهان باشد و بعضی آشکار، بعضی صحبت‌ها باید ستر داشته باشد و همه نشنوند.
- گفت و شنود مرکبی است که باید انسان بر آن سوار شود و به مقصد برسد و موانع نباید موجب غرق شدن ما بشود.

تمایز گزاره‌های حق از باطل

۵) اتفاق یعنی پر کردن خلاءها (خانواده، فامیل، اجتماع)

۶) اهمیت اتفاق در حیات بخشی جامعه و پر کردن شکاف‌ها

جمع بندی کارگاه :

(موضوعی را در نظر می گیریم؛ این موضوع می تواند اتفاق باشد):

۱) ورودی شنیداری دارم (مطلبی می شنوم)، گزاره ای که از شنیدن دریافت می کنم حق است یا باطل؟

۲) رجوع به حق باید داشته باشم، چطور رجوع به حق بکنم؟

۳) متناسب با ورودی و فهم یک گزاره باید عملی انجام دهم، چه عملی؟

پیامبر فرمود: «خداوند برای برادر علی فضایی نهاد که به شمار نمی آیند. هر کس فضیلتی از برتریهای او را بیان کند و به آن معترف باشد، خداوند گناهان گذشته و آینده اش را می آمرزد و هر کس فضیلتی از او را بنویسد، تا هنگامی که آن نوشته باقی است، فرشتگان پیوسته برای او آمرزش می طلبند و هر که به فضیلتی از برتریهای او گوش فرا دهد، خداوند گناهی را که از طریق گوش انجام داده است می آمرزد و آن که به کتابی از فضیلتهای او بنگرد پروردگار گناهی را که بواسطه نگاه مرتکب شده خواهد بخشید.»

۲-۲ کاربرد تفکر شنیداری

بسم الله الرحمن الرحيم

درس اول : درک بهتر از شنیدن

تمرین ۱ : جایگاه شنیدن در زندگی

الف) پخش فیلم بدون صدا

فیلم چه زمانی از روز است؟

صبح	قبل از ظهر	ظهر	بعد از ظهر
-----	------------	-----	------------

راننده با دانش آموزان چه نسبتی دارد؟

تاکسی در حال رفتن به کجا است؟

اسم پسری که از ماشین پیاده می شود چیست؟

دلیل توقف ماشین ها چیست؟

پسری که از ماشین پیاده می شود به دو مردی که در حال دعوا هستند چه می گوید؟

عنوان پیشنهادی فیلم:

ب) پخش فیلم ها با صدا

فیلم چه زمانی از روز است؟

صبح	قبل از ظهر	ظهر	بعد از ظهر
-----	------------	-----	------------

راننده با دانش آموزان نسبت فامیلی دارد؟

تاکسی در حال رفتن به کجا است؟

اسم پسری که از ماشین پیاده می شود چیست؟

دلیل توقف ماشین ها چیست؟

پسری که از ماشین پیاده می شود به دو مردی که در حال دعوا هستند چه می گوید؟

عنوان پیشنهادی فیلم:

تمرین ۲ :

الف) کلمات و جملاتی که مربی لب می زند را یادداشت کنید.

- (۱)
- (۲)
- (۳)

..... (۴)

..... (۵)

..... (۶)

ب) کلمات و جملاتی که مربی بلند می گوید را یادداشت کنید.

..... (۱)

..... (۲)

..... (۳)

..... (۴)

..... (۵)

..... (۶)

– بعد از انجام تمارین، اهمیت شنیدن در زندگی و فهمی که به واسطه شنیدن برای شما حاصل شد را بیان کنید:

کاملاً می دانستم	می دانستم	کمی می دانستم	گمان می کردم می دانم	اصلاً نمی دانستم	فهم جدیدی حاصل شد	تأثیری در فهم نداشت
------------------	-----------	---------------	-------------------------	---------------------	----------------------	------------------------

تمرین ۳) اثر محرک ادراک صوت بر قوای تحریکی و عاطفی

صدا	از تصور این اصوات چه احساسی دارید؟	از صوتی که پخش می شود چه احساسی دارید؟
صدای نوزاد		
صدای قرآن		
آژیر آمبولانس		
صدای قصه گویی		
شیون و گریه زن		
گریه مرد		
دست زدن و تشویق		

– بعد از انجام تمارین چه میزان توجه شما، به اثرگذاری اصوات در ادراک صوت تا برانگیخته شدن قوای عاطفی و تحریکی جلب شد؟

کاملاً توجه داشتم	توجه داشتم	کمی توجه داشتم	گمان می کردم توجه دارم	اصلاً توجه نداشتم	به توجه ام افزوده شد	تأثیری در توجه ام نداشت
----------------------	------------	-------------------	---------------------------	----------------------	-------------------------	----------------------------

تمرین ۴: اثرات خوب شنیدن و شنیدن متمرکز بر تمرکز

در متن دوم نسبت به متن اول چه تغییراتی وجود داشت؟

محذوفات متن:

.....

تغییرات متن :

.....

اضافات متن :

.....

هدف نهایی متن اول :

هدف نهایی متن دوم :

درس دوم : شنیدن و فهمیدن

تمرین ۱ : شنیدن و دانستن

- نقش گفت و شنود مفید در زندگی را ...

کاملاً می دانستم	می دانستم	کمی می دانستم	گمان می کردم می دانم	اصلاً نمی دانستم	فهم جدیدی حاصل شد	تأثیری در فهم نداشت
------------------	-----------	---------------	----------------------	------------------	-------------------	---------------------

- چقدر به محتوای گفت و شنودها اهمیت می دهید؟

همیشه	بیشتر اوقات	گاهی	به ندرت	هیچ وقت
-------	-------------	------	---------	---------

- چقدر برای داشتن گفت و شنود مفید در زندگی برنامه دارید؟

همیشه	بیشتر اوقات	گاهی	به ندرت	هیچ وقت
-------	-------------	------	---------	---------

- میزان رجوع شما به قرآن برای داشتن گفت و شنودهای مفید چقدر است؟

همیشه	بیشتر اوقات	گاهی	به ندرت	هیچ وقت
-------	-------------	------	---------	---------

تمرین ۲ : اهمیت شنیدنی ها

- جایگاه و اهمیت شنیدنی ها در زندگی را و خطرات ناشی از آن را ...

کاملاً می دانستم	می دانستم	کمی می دانستم	گمان می کردم می دانم	اصلاً نمی دانستم	فهم جدیدی حاصل شد	تأثیری در فهم نداشت
------------------	-----------	---------------	----------------------	------------------	-------------------	---------------------

- جایگاه و اهمیت شنیدنی های ضروری و اثرات آن در زندگی را ...

کاملاً می دانستم	می دانستم	کمی می دانستم	گمان می کردم می دانم	اصلاً نمی دانستم	فهم جدیدی حاصل شد	تأثیری در فهم نداشت
------------------	-----------	---------------	----------------------	------------------	-------------------	---------------------

تمرین ۳: فهم شنیدنی‌های درونی و بیرونی

- میزان جایگاه و اثر نفس لواحه در تصمیم‌گیری‌ها را می‌دانم؟

همیشه	بیشتر اوقات	گاهی	به ندرت	هیچ وقت
-------	-------------	------	---------	---------

- میزان توجه به هشدارهای نفس لواحه را می‌دانم؟

همیشه	بیشتر اوقات	گاهی	به ندرت	هیچ وقت
-------	-------------	------	---------	---------

درس سوم: مراتب فهم در شنیدن

تمرین ۱: مراتب شنیدن به نسبت درک از متکلم

به چه میزان توجه شما به مراتب شنیدن جلب شد؟

کاملاً می‌دانستم	می‌دانستم	کمی می‌دانستم	گمان می‌کردم می‌دانم	اصلاً نمی‌دانستم	فهم کمی حاصل شد
------------------	-----------	---------------	-------------------------	------------------	--------------------

چه راهکارهایی برای انفاق پیشنهاد می‌کنید؟.....

برای انفاق چه برنامه‌ای دارید؟.....

.....

.....

پیامبر فرمود: «خداوند برای برادرم علی فضایی نهاد که به شمار نمی‌آیند. هر کس فضیلتی از برتری‌های او را بیان کند و به آن معترف باشد، خداوند گناهان گذشته و آینده‌اش را می‌آمرزد و هر کس فضیلتی از او را بنویسد، تا هنگامی که آن نوشته باقی است، فرشتگان پیوسته برای او آمرزش می‌طلبند و هر که به فضیلتی از برتری‌های او گوش فرا دهد، خداوند گناهانی را که از طریق گوش انجام داده است می‌آمرزد و آن که به کتابی از فضیلت‌های او بنگرد پروردگار گناهانی را که به واسطه نگاه مرتکب شده خواهد بخشید.»

* اللهم صلی علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم *

۲-۳ چکیده‌ای از محتوای کتاب

برای انتقال به مخاطب

پرورش تفکر شنیداری؛ فعال‌سازی رجوع به عقل از راه شنیدن

هر یک از حواس انسان برای رفع نیازی در او تعبیه شده است. توان شنیداری برای شنیدن و ساختن گزاره‌های عقلی به انسان عطا شده است. وقتی که چیزی را می‌شنویم آن را تبدیل به گزاره و تعریفی می‌کنیم که لازمست آن گزاره را با حق بسنجیم تا بعد از آن و مطابق با آن عملی را انجام دهیم.

شنیدن، یکی از مهمترین ورودی‌های ادراکات و فهم و علم در انسان است که با تقویت یافتن، طهارت پیدا کردن و حفظ شدن در دریافت شنیدنی‌ها، می‌تواند فرد را به هدایت راهنمایی کند و متقابلاً با اهمال در تقویت آن، آلوده‌سازی و در معرض شنیدن‌های نامناسب قرار گرفتن، زندگی انسان را محلی برای جولان شیاطین می‌سازد.

پرورش تفکر شنیداری

فعال‌سازی رجوع به عقل از راه شنیدن

هر یک از حواس انسان برای رفع نیازی در او تعبیه شده است.

توان شنیداری برای شنیدن و ساختن گزاره‌های عقلی

به انسان عطا شده است.

وقتی که چیزی را می‌شنویم آن را تبدیل به گزاره و تعریفی

می‌کنیم که لازمست آن گزاره را با حق بسنجیم تا مطابق با آن

عملی را انجام دهیم.

شنیدن، یکی از مهمترین ورودی‌های ادراکات و فهم و علم

در انسان است که با تقویت یافتن، طهارت پیدا کردن

و حفظ شدن در دریافت شنیدنی‌ها

می‌تواند فرد را به هدایت راهنمایی کند و متقابلاً

با اهمال در تقویت آن، آلوده‌سازی و در معرض

شنیدن‌های نامناسب قرار گرفتن،

زندگی انسان را محلی برای جولان شیاطین می‌سازد.

بخش سوم:

«پرورش تفکر قرآنی»

تفکر آینه‌ای شفاف است که به قلب بینا، زندگانی می‌بخشد. این نعمت و امکان اختصاصی نردبانی است که می‌تواند سیر در ملکوت را نصیب انسان کند. حال که استفاده از این کیمیا نعمت برای همه ما حیاتی است و زندگی معنوی و حیات جاودان اخروی ما در گروی آن است، لازم است برای بهره‌مندی از آن، نیک تفکر کنیم. کتاب مربوطه تلاشی است در فهم این موضوع که چگونه می‌توان تفکر کرد؟ تفکر صحیح وابسته به چه عناصری است؟ چرا در پاره‌ای موارد فکرهای ما نتیجه‌بخش نیست؟ و چگونه می‌توان قدرت تفکر خود را ارزیابی کرده و مهارت‌های خود را در این زمینه بالا برد؟

۱-۳ طرح درس تفکر قرآنی

- ✓ پخش آیاتی از کلام الله مجید (صوتی-تصویری) پیرامون موضوع تفکر
- ✓ ایجاد آمادگی روحی برای آموزش مشارکتی: ابتدای جلسه به کمک یک ice breaking (یخ شکن)، معارفه عمومی، شادابی و آمادگی مخاطبین برای کارگاه صورت میگیرد.

✓ فعالیت ۱

هدف: آشنایی افراد با فرآیند تفکر از مرحله رویارویی با نیاز تا گزاره نویسی و ارجاع آن به حق (تعقل) در قالب یک فعالیت عملی

نحوه اجرا: تعدادی پازل به حضار ارائه می شود. هر پازل یک عنوان دارد که تصویر آن، محتوای آموزشی حول همان عنوان است. عناوین پای تخته نوشته می شود و افراد متناسب با نیازشان یک پازل موردنظر را انتخاب می کنند. طی زمان تعیین شده ای افراد به صورت دونفره یا تک تک پازل ها را می چینند و سپس به سوالات زیر پاسخ می دهند. در پی پاسخگویی به سوالات فرآیند تفکر توسط افراد رونمایی می شود و با هدایت مربی مرحله به مرحله پای تخته نوشته می شود.

سوالات مربی:

۱. عنوان پازلتان و پیام آن را برای جمع بخوانید. چرا این عنوان را انتخاب کردید؟
۲. فکرمی کنید دلیل زمان بندی مشخص در حل پازلتان چیست؟
۳. چقدر مطمئنید پیام پازل پاسخگوی نیاز شماست؟
۴. چقدر به صحت گزاره داخل پازل اطمینان دارید؟ توضیح دهید.

نتایج حاصل از پاسخ:

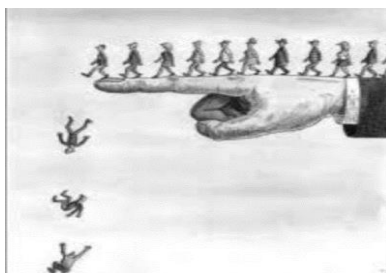
- ❖ تفکر با توجه و تصرف قلب به مجموعه ای از تصویرهای حسی یا ذهنی شروع می شود که جهت چیدمان آن برای تأمین نیاز یا رسیدن به کمالی در انسان است.
- ❖ انتخاب عنوان، نفع کمالی فرد و جهت دنیوی و آخرتی بودنش را نشان می دهد.
- ❖ فرد می فهمد محدودیت هایی در انتخاب دارد که یاد آور محدودیت افراد بر اساس سطح رشدی، جهل فرهنگی یا ... است.
- ❖ زمان محدود، قوه خیال را مجبور به مدیریت درست در تمرکز و طبقه بندی تصاویر می کند.
- ❖ بررسی صحت گزاره پازل، حرکتی برای رجوع به حق است. صحت گزاره براساس مبانی علم منطق و عقل (رسول ظاهری و باطنی) سنجیده می شود. قبل از آنکه وارد باور و مرجع عمل فرد قرار بگیرد.
- به این ترتیب یک بار مولفه های اصلی فرآیند تفکر استخراج و رسم می شود.

✓ فعالیت ۲

هدف: آشنایی با مؤلفه های مهمی که در فرآیند تفکر، نقش کمک کننده یا آسیب زا دارند. که توسط خود افراد کشف و به کمک مربی تکمیل یا تصحیح می شوند.

نحوه اجرا: پاورپوینتی حاوی تصاویر فلسفی زیر برای افراد پخش می‌شود و آن‌ها با تفکرشان، آن مؤلفه و نقشش در فرآیند تفکر را ذکر می‌کنند.

تصویر ۱: مبنای عمل فرد، جو جامعه و رهبریت جاهلانه به سمت ضلالت است نه تفکر خود او...

تصویر ۲: افق نگاه فرد برای انتخاب مسیر، فقط یک قدم بعد است نه آینده‌ای که در انتهای مسیر پیش روی اوست...

تصویر ۳: حذف حواس دریافت کننده تصاویر درست، آسیبی برای سیر تفکر است...

تصویر ۴: استفاده از ابزار برای تقویت حواس جهت دریافت تصاویر درست و دقیق در افق طولانی‌تر، اشراف به مسیر حرکت، دیدن و تحلیل مسائل از افق بالاتر...

تصویر ۵: سردرگمی در انتخاب مسیر به دلیل ضعف مدیریت قوه خیال در طبقه بندی تصاویر...

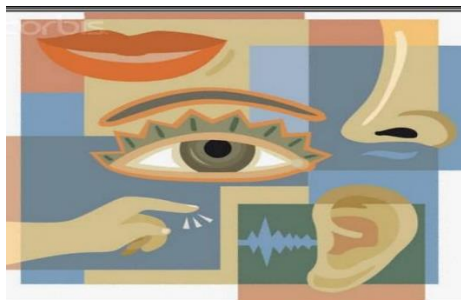
تصویر ۶: استفاده از ابزار در توجه به معیارها حقیقی و مجهز بودن به فنون لازم در حرکت متفکرانه....

تصویر ۷: معرف تفاوت امکانات افراد در سیر تفکر که می تواند کمک کننده یا مانعی جهت انتخاب راه درست یا سرعت حرکت در مسیر باشد (یادآور حس نیاز به سنجش گزاره های حاصل تفکر با گزاره های عقلایی، چرا که هر کسی محدودیت هایی برای فهم و استنباط حقیقت دارد...

تصویر ۸: استفاده از همه حواس جهت تقویت تصاویر برای تفکر درست...

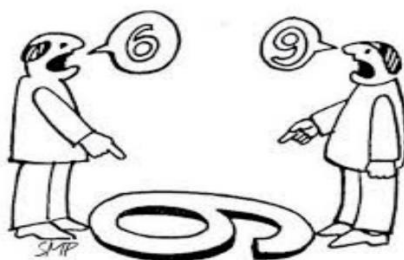
تصویر ۹: نوع نگاه و قضاوت مثبت و منفی افراد نسبت به یک موضوع خاص، در سیر تفکرشان اثر گذار است....

تصویر ۱۰: نقش جامعه در زمینه سازی برای تقلید کورکورانه از یک نفر که چه بسا آن یک نفر، خودش راه بلد نیست و از روی ظن عمل می کند نه تفکر...

تصویر ۱۱: جدل بی جا آفتی برای تفکر درست است. برای درک حقیقت گاهی لازم است از زاویه های مختلف به آن نظر کرد.

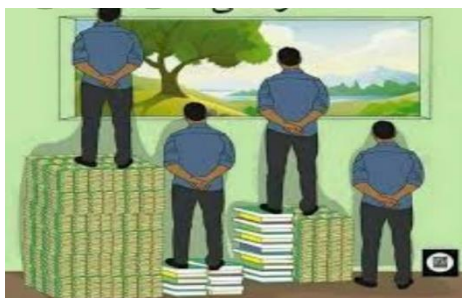
تصویر ۱۲: اگر فرد صاحب تفکر و حرکت بر اساس آن نباشد، ابزاری برای حرکت سایرین خواهد بود. اهمیت هدفمندی و کمال گرایی و توجه به نیازهای حقیقی دنیوی و اخروی...

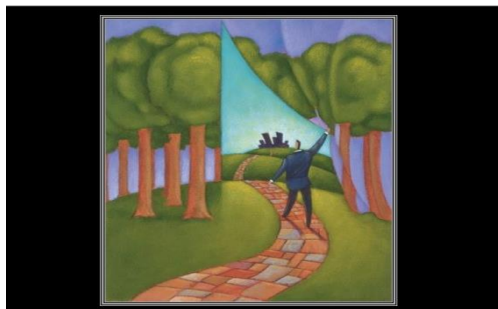
تصویر ۱۳: استفاده از مشورت و نظر دیگران (دارای تخصص) به شکل هدفمند در تفکر...

تصویر ۱۴: اهمیت امکانات جهت تامین نیازهای مادی و معنوی فرد برای آنکه درک درست تری از افق پیش روی خود جهت تفکر درست و انتخاب مسیر مطلوبش داشته باشد...

تصویر ۱۵: توجه به مقصد نهایی و حقیقی زندگی انسان که در ماورای مسیر دنیای او رقم خورده است، در تفکر و حرکت براساس آن مهم است...

تصویر ۱۶: استفاده از وحی، رجوع به حق در فرآیند تفکر مهم است. چرا که انسان در اوج توانمندی هم، کودکی است که به ولایت خداوند محتاج است...

✓ فعالیت ۳: آموزش تئوری

مباحث عنوان شده پیرامون بحث تفکر قرآنی را به کمک پاور آموزش کتاب تکمیل فرمایید.

✓ فعالیت ۴: ارزیابی (۱)

نماهنگ حضرت ابراهیم را پخش نمایید و سیر تفکری حضرت ابراهیم (ع) در اثبات ربوبیت حق به عنوان سنجشی برای میزان فهم مطالب در کلاس را بررسی نمایید.

✓ فعالیت ۵: ارزیابی (۲)

برگه‌های خودارزیابی را توزیع فرمایید.

۲-۳ کاربرد تفکر قرآنی

شما متناسب با اینکه معلم کدام درس یا مقطع تحصیلی هستید، پاسخگوی سوالات زیر باشید:

- سوال ۱: شما برای تدریس درس خودتان چه روشهایی را برای انگیزه بخشی به دانش آموزان پیشنهاد می کنید؟
- سوال ۲: آیا مایل به اداره کلاس معلم محور هستید یا از روشهایی جهت فهم مطالب توسط تلاش و مشارکت دانش آموزان بهره خواهید برد؟ مثال بزنید.
- سوال ۳: آیا تقویت روحیه تفکر محوری در دانش آموزان را امر مهمی در انتخاب درست سرنوشتشان می دانید؟
- سوال ۴: در صورت مثبت بودن جوابتان در سوال ۳ چه راهکارهایی به ذهنتان می رسد تا به تقویت روحیه تفکر محوری در دانش آموزان کمک کنید؟
- سوال ۵: آیا تفکری بودن دانش آموزان اثر مطلوبی در فهم و پیشرفت درسهایشان دارد؟ توضیح دهید.
- سوال ۶: به نظرتان چه آسیبهایی در سیر تفکر دانش آموزان، آنها را در انتخاب مسیر درست به خطا می اندازد؟

۳-۳ فرم خود ارزیابی تفکر قرآنی

لطفاً به سوالات زیر پاسخ دهید. در مورد سوالاتی که شماره مشابه دارند، می توانید به دلخواه خود به یک یا هر دوی آنها پاسخ دهید.

۱. با اولویت بندی، ۵ معیار مهم در انتخاب همسر، برای خود یا فرزندتان را لیست کنید؟	۱. ۲. ۳. ۴. ۵.
۱. فرض کنید مجبورید شغل خود را عوض کنید؛ ۵ معیار مهم تان در انتخاب شغل جدید چیست؟	۱. ۲. ۳. ۴. ۵.
۱. یک لیست حدودی از خرید خود و خانواده تان برای عید نوروز ذکر کنید؟	
۲. یک لیست حدودی از برنامه های کاری، خانوادگی، مطالعاتی، تفریحی و ... را برای عید نوروز یا کل سال پیش رو ذکر کنید.	
۲. یک چالش خانوادگی در بین یکی از اقوامتان پیش آمده واز شما تقاضای مشورت دارند. رویکردتان چیست؟	
۴. نظرتان راجع به شکل استدلالی که در داستان زیر رقم خورده چیست؟ هفته قبل از ماه رمضان بود. در جمعی از دوستان بودم که صحبت پیرامون گرفتن یا نگرفتن روزه یوم الشک شد. برخی موافق و برخی مخالف آن بودند. طبق معمول عده ای هم ممتنع بودند. تا اینکه یک نفر گفت: (مگر نشنیده اید که از قدیم میگویند روزه شک دار نباید گرفت). نگاه تأیید آمیز اکثریت مرا به فکر فرو برد.	

۵-سوره مبارکه تین را قرائت کرده و بفرمایید که سوگند و جواب سوگند ابتدای آن، چه سیر تفکری را در مخاطب رقم میزند؟ (پاسخ دهی در گروه های ۲-۴ نفره)

بسم الله الرحمن الرحيم

والتين والزيتون* والطور سينين* وهذا البلد الامين* نحن خلقنا الانسان في احسن تقويم* ثم رددناه اسفل سافلين* الا الذين آمنوا وعملوا الصالحات فلهم اجر غير ممنون* وما يكذبك بعد بالدين* اليس الله باحكم الحاكمين*
 سوگند به انجیر و زیتون* و سوگند به طور سینا* و سوگند به این سرزمین امن (مکه)* ما انسان را در بهترین قوام و نظام خلق کردیم* سپس او را به پست ترین مرحله برگردانیم* مگر کسانی که ایمان آورده و اعمال صالح انجام دهند که پاداش قطع نشدنی دارند* با این وجود چه انگیزه ای سبب میشود که انسان دین (یا روز جزا) را تکذیب کند* آیا به راستی خداوند احکم الحاکمین نیست؟*

• راهنمای ارزیابی پاسخها در فرم خودارزیابی تفکر قرآنی

لطفاً به سوالات زیر پاسخ دهید. در مورد سوالاتی که شماره مشابه دارند، میتوانید به دلخواه خود، به یک یا هر دوی آنها پاسخ دهید.

۱- با اولویت بندی، ۵ معیار مهم در انتخاب همسر، برای خود یا فرزندان را لیست کنید؟	میزان نزدیکی معیارهای شما با ارزشهای معنوی، فطری و آخرتی، تعیین کننده هم راستایی تان با سبک تفکر قرآنی خواهد بود.
۱- فرض کنید مجبورید شغل خود را عوض کنید. ۵ معیار مهم تان در انتخاب شغل جدید چیست؟	میزان نزدیکی معیارهای شما با ارزشهای معنوی، فطری و آخرتی، تعیین کننده هم راستایی تان با سبک تفکر قرآنی خواهد بود.
۲- یک لیست حدودی از خرید خود و خانوادتان برای عید نوروز ذکر کنید؟	به میزانی که مولفه های لیست شما با نیازهای حقیقی و فطری زندگی تان همخوان است، در راستای تفکر قرآنید. معیار دوم هم راستایی، وجود برنامه مدونی برای قرائت، فهم و عمل به قرآن است.
۲- یک لیست حدودی از برنامه های کاری، خانوادگی، مطالعاتی، تفریحی و... را برای عید نوروز یا کل سال پیش رو ذکر کنید؟	به میزانی که مولفه های لیست شما با نیازهای حقیقی و فطری زندگی تان هم خوان است، در راستای تفکر قرآنید. معیار دوم هم راستایی، وجود برنامه مدونی برای قرائت، فهم و عمل به قرآن است.

اگر در موردی قضاوت قطعی کردید، اگر خارج از تخصص تان مشورت مؤثری به کسی می‌دهید، اگر قبل از اظهار نظر، همه نظرات و شرایط افراد مورد چالش را بررسی نکردید یا به صحت گزاره‌هایشان مطمئن نبودید، اگر بر پایه معیارهای حق مدارانه که در قرآن و روایات به آن استناد می‌شود اظهار نظر نکردید، نشانه انحراف از تفکر قرآنی است.	۳- یک چالش خانوادگی در بین یکی از اقوامتان پیش آمده واز شما تقاضای مشورت دارند. رویکردتان چیست؟
این استدلال کاملاً غلط است. زیرا محمول یکسان به دو موضوع متفاوت نسبت داده شده است (روزه شک دار) و (روزه یوم الشک) تشابه اسمی دارند نه حقیقی.	۴- نظر تان راجع به شکل استدلالی که در داستان زیر رقم خورده چیست؟ هفته قبل از ماه رمضان بود. در جمعی از دوستان بودم که صحبت پیرامون گرفتن یا نگرفتن روزه یوم الشک شد. برخی موافق و برخی مخالف آن بودند. طبق معمول عده ای هم ممتنع بودند. تا اینکه یک نفر گفت: (مگر نشنیده اید که از قدیم میگویند روزه شک دار نباید گرفت.) نگاه تأیید آمیز اکثریت مرا به فکر فرو برد.

۵- سوره مبارکه تین را قرائت کرده و بفرمایید که سوگند و جواب سوگند ابتدای آن، چه سیر تفکری را در مخاطب رقم می‌زند؟ (پاسخ دهی در گروه های ۲-۴ نفره)

آیه چهارم سوره جواب سوگند و معادل گزاره ی حقیقی و فهم شده از یک سیر تفکر درست است. طبق مراحل تفکر، مرحله قبل این گزاره، چینش و ارتباط دهی منطقی بین تصورات ذهنی فرد است. این تصورات همان سوگندهای ابتدای سوره اند. تین، زیتون، طور سينا و سرزمین مکه به حیثیت امنیت بخشی اش. حال باید فهمید اولاً چه ارتباطی بین این عناصر است که میتوان چنین گزاره ای از آن استنباط کرد؟

ثانیاً این ارتباط چگونه با ادامه سیر مطالب سوره و سوالات پایانی آن از مخاطب هماهنگ خواهد بود؟

آنچه به ذهن می رسد این حقیقت است که انسان دارای دو بعد جسمانی و ملکوتی است. وقتی سوره میگوید که انسان را در بهترین قوام وجودی خلق کردیم، قطعاً این قوام باید هر دو بعد را پوشش دهد. گویی از تین و زیتون به عنوان دو مولفه مهم در تغذیه جسمانی انسان و طور سينا که کوهی برای ارسال وحی بوده، به عنوان تغذیه روحانی انسان یاد شده است. به خصوص سرزمین مکه با امنیت داری اش هم بستر جریان وحی شد و هم میتواند بیانگر در امان بودن قرآن از گزند دشمنان تا ابد باشد. به هر ترتیب همه این موارد برای قوام فطرت وجودی انسان لازم بود تا او بتواند در پس این قوام حرکت روبه رشد داشته باشد. حال آنکه سوره پرده از سقوط او در پی تکذیبش نسبت به دین الهی بر میدارد. و تنها راه صعودش حاکم دانستن خداست. و اینکه در پس آن، تسلیم باشد در برابر احکام دینی که از ناحیه رسول خدا به همگان میرسد.

۳-۴ چکیده‌ای از محتوای کتاب

برای انتقال به مخاطب

پرورش تفکر قرآنی

آلودگی هوا بیداد می‌کند و زمین در حسرت هوای تازه به نفس نفس افتاده است. ما می‌توانیم مقدمات رویش درختان را فراهم کنیم اما می‌دانیم که نمی‌توانیم، آن‌ها را برویانیم و یا به جای آن‌ها، ریه‌های زمین را از هوای تازه پر کنیم. کودکان امروز ما امیدی برای هوای تازه فردا هستند. همه امکانات و طرح‌های آموزشی، فقط مقدمه‌ای برای رویششان است اما رشد حقیقتشان در گرو تفکر آنهاست. تفکر همان عصاره حیاتی است که از درون، انسان‌ها را به بلوغ می‌رساند و برای فردای بهتر خود و زمین پیرامونشان مهیا می‌کند. آیا طومار آموزش‌های ما، چگونه تفکر کردن و رویش از درون را هم به آن‌ها یاد می‌دهد. رب عالم در قرآن حکیمش به این نیاز مهم پاسخ داده است. کتاب پرورش تفکر قرآنی در صدد است تا عناصر مهم تفکر، سیر درست تفکر و آسیب‌های مختل‌کننده آن را معرفی کند، تا قدرت تفکر را در انسان‌ها ارتقا داده و آن‌ها را به شکوفایی عقل هدایت نماید. در پس این هدایت، عملکرد درستشان، آن‌ها را تا اوج انسانیت سیر می‌دهد. دست‌های چنین انسان‌هایی قدرت پس زدن ابرهای جهالت را از مقابل خورشید عالم تاب دارد و می‌تواند ظهورش را تعجیل بخشد.

پرورش تفکر قرآنی

آلودگی هوا بیداد میکند و زمین در حسرت هوای تازه به نفس نفس افتاده است.

ما می‌توانیم مقدمات رویش درختان را فراهم کنیم

اما می‌دانیم که نمی‌توانیم، آن‌ها را برویانیم و یا به جای آن‌ها،

ریه‌های زمین را از هوای تازه پر کنیم.

کودکان امروز ما امیدی برای هوای تازه فردا هستند.

همه امکانات و طرح‌های آموزشی، فقط مقدمه‌ای برای رویششان است

اما رشد حقیقتی‌شان در گرو تفکر آن‌هاست.

تفکر همان عصاره حیاتی است که از درون، انسان‌ها را به بلوغ می‌رساند

و برای فردای بهتر خود و زمین پیرامونشان مهیا می‌کند.

آیا طومار آموزش‌های ما، چگونه تفکر کردن و رویش از درون را هم

به آن‌ها یاد می‌دهد؟

مری عالم در قرآن حکیمش به این نیاز مهم پاسخ داده است.

کتاب پرورش تفکر قرآنی در صدد است تا عناصر مهم تفکر، سیر درست تفکر

و آسیب‌های مختل‌کننده آن را معرفی کند. تا قدرت تفکر را در انسان‌ها

ارتقا داده و آن‌ها را به شکوفایی عقل هدایت نماید.

در پس این هدایت، عملکرد درستشان، آن‌ها را تا اوج انسانیت سیر می‌دهد.

دست‌های چنین انسان‌هایی قدرت پس زدن ابرهای جهالت را

از مقابل خورشید عالم تاب دارد و می‌تواند ظهورش را تعجیل بخشد.

بخش چهارم:

«پرورش تفکر بنیادی»

زندگی انسان از لابه‌لای حوادث و پدیده‌ها و رخدادها می‌گذرد تا از این میان به حقایق عالم دست یابد و مسیر خود را در رسیدن به لقای الهی به نکویی پیدا کند. آیه‌بینی از پدیده‌ها و عبرت‌گیری از رخدادها از عواملی است که این مسیر را هموار می‌کند. لازم است تا هر انسانی در هر مواجهه‌ای به حقی رجوع پیدا کند و متناسب با معیارهای الهی و باید و نبایدهای الهی به نیازهای خود پاسخ گوید. تفکر بنیادی راهنمایی برای اصلاح تعاریف و داشتن تعاریف صحیح و معیار و باید و نباید الهی است تا انسان با آیه‌بینی و عبرت‌گیری و رجوع به منبع حق به بهترین نحو پاسخ‌گوی نیاز خود باشد.

۱-۴ طرح درس تفکر بنیادی

درس اول: از رویارویی با پدیده‌ها تا فهم آیه

در ابتدا نمانگی از شگفتی‌های آب پخش کنید. از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.

سوال‌های کاربرگ:

۱. به شگفتی‌های آب توجه نموده‌اید؟
۲. در این شگفتی‌ها چه نکات ارزنده‌ای نهفته است؟
۳. آیا بین نکات ارزنده و آن موجود به قدری ارتباط وجود دارد که با نگاه کردن یا تخیل آن موجود، آن نکات نیز تداعی شود؟
۴. آیا بین نکاتی که به آن توجه می‌کنید با هم ارتباط وجود دارد؟
۵. آیا این نکات در زندگی شما تأثیر مشخص و ملموسی داشته است؟ چه تأثیری؟

۱-۱ اصل و شیوه کلی تفکر صحیح در رویارویی با پدیده‌ها

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.
سوال‌های کاربرگ:

۱. ویژگی‌های پدیده‌ای که مشاهده می‌کنیم، چیست؟ (از نظر وجود و اثر)
۲. این ویژگی‌ها چه منفعتی برای خود آن پدیده دارد و اگر فاقد این ویژگی‌ها بود چه می‌شد؟ (چه تدبیری در عطای این ویژگی‌ها به آن نهفته است)
۳. وجوه اشتراک و یا افتراق ویژگی‌های آن پدیده، با زندگی انسان چیست؟
۴. فهم این اشتراک و یا افتراق چه نفعی برای انسان دارد؟

۱-۲ نمونه‌ای از شیوه تفکر صحیح در قرآن

نمانگی با موضوع اثر آب در انواع خوردنی‌های حیوانات و انسان‌ها پخش کنید.
برای نمونه نمانگ آیه ۲۷ سوره سجده را می‌توانید به نمایش بگذارید.

۱-۳ آیه بودن هر پدیده

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.
سوال‌های کاربرگ:

۱. در ظاهر این پدیده چه چیزی را می‌توان مشاهده نمود؟
۲. با استفاده از مطالعه و تأمل پیرامون این پدیده، چه نکات دیگری به دست خواهد آمد؟
۳. چه نکات دیگری را می‌توان در عمق و باطن این پدیده مشاهده نمود؟

۴. چه عجایی از قدرت خداوند در این پدیده ظهور یافته است؟
۵. از تعمیم قدرت و حکمت خداوند که در این پدیده مشاهده شد، چه نکات دیگری به دست می آید؟
۶. عدم توجه به این قدرت و حکمت و غفلت از آن چه پیامدها و آثاری در زندگی انسان خواهد داشت؟
۷. از تعمیم تدبیر ربوبی خداوند در سایر پدیده‌ها، چه نکات و دقایقی برای حاصل می شود؟

• ارائه سرفصل‌های درس اول از پاورپوینت

درس دوم: از رویارویی با حوادث تا فهم عبرت

۲-۱ نقش حوادث در رشد یا انحراف انسان

نماهنگی در مورد سیل پخش نمایید و در مورد سوال‌های زیر گفت و گو کنید.

- چه کردیم بلا آمده؟
 - چه کنیم که بلا سرمان نیاید؟
- از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.
- سوال‌های کاربرگ:

۱. آیا از سیل می توان گریخت؟
۲. کدامیک از این حوادث را سازنده و کدام را مخرب می دانید؟
۳. در به وجود آمدن سیل، خود فرد تا چه حد دخالت دارد؟ آیا از این جهت نیز می توان حوادث را از هم تفکیک کرد؟
۴. آیا سیل که برای شما و نزدیکانتان اتفاق افتاده برای دیگران نیز اتفاق می افتد؟ به عبارت دیگر، آیا حوادثی که برای شما اتفاق افتاده برای دیگران نیز قبلاً اتفاق افتاده است؟
۵. آیا این حوادث می تواند موجب هوشیاری شما نسبت به وقوع دوباره آنها شود و شما را در سطح بالاتری از مدیریت در زندگی قرار دهد؟ و یا اینکه آیا مطالعه حوادث رخ داده برای دیگران، می تواند علم و آگاهی شما را بالا ببرد و در شما علمی را ایجاد کند که بتوانید زندگی بهتری داشته باشد؟

۲-۲ تفکر در حوادث و رخدادها

۲-۲-۱ تفکر پیرامون انسان به عنوان پدیده‌ای شگفت‌انگیز

انسان به عنوان حد واسطی است که می تواند از حوادث برداشت مثبت یا منفی بکند، به همین جهت در قرآن به هر تحولی در حوزه انسان بلا گفته می شود که ممکن است بر اثر آن به نعمتی دست یافته و یا نعمتی را از دست دهد، ولی به هر حال، گذشت زمان انسان را در حالتی قرار می دهد که با سپری شدن عمر او به طور طبیعی در معرض زوال نعمت قرار می گیرد، در این صورت اگر هر نعمتی را به طور صحیح استفاده کند، نعمت او به رشد تبدیل می شود و به سعادت ابدی نائل می گردد، و گرنه به طور طبیعی دچار زیان و خسر گشته، دچار محرومیت ابدی و عذاب و ناخوشی دردناک جاودان می شود.

داستانی با موضوع سازندگی بعد از تخریب بخوانید.

سیل آمده بود. تمامی منازل و زمین‌های زراعی از بین رفته بودند. مردم شهر تنها توانسته بودند جان خود و خانواده خویش را نجات دهند و هر آنچه که داشتند از بین رفته بود. غبار غم و افسردگی و ناامیدی کم کم داشت بر شهر می‌نشست. تا اینکه استاد مهندس معماری از مرکز شهر با دانشجویانش آمد. او از مردم پول جمع کرده بود تا در کمترین زمان با سبک‌ترین مواد خانه‌های محکم بسازد. با اهالی شهر صحبت کرد و از نیروی ایشان نیز برای بازسازی منازلشان استفاده کرد. نور امید بر شهر بازگشت. خنده بر لبان بزرگان و کودکان شهر نشست. خانه‌ها در کمترین زمان بنا شدند و زمین‌های زراعی دوباره آماده کشت گشتند.

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.
سوال‌های کاربرگ:

۱. آیا تاکنون شده توان خود را با توان سایر موجودات مقایسه کنید؟
۲. در این مقایسه به توانمندی بیشتری که دارید توجه کرده‌اید یا به توانمندی کمتر؟
۳. آیا اگر انسان فقط توان مادی خود را بسنجد همیشه به این نتیجه می‌رسد که قوی‌ترین مخلوق است؟
۴. آیا این موضوع که انسان برای خود بین موجودات موقعیت خاصی قائل باشد دارای آفات و آسیب‌هایی هست؟ برای جبران آفات و آسیب‌های این نگاه باید چه اقدامی بنماید؟

۲-۲-۲ تفکر در تمایزها و تشابه‌های انسان و سایر موجودات

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.
سوال‌های کاربرگ:

۱. در انسان چه توان‌هایی وجود دارد که مشابه بقیه موجودات است؟
۲. در انسان چه توان‌هایی وجود دارد که متمایز از بقیه موجودات است؟
۳. انسان از توان‌های معنوی‌اش در سازندگی چه استفاده‌ای می‌کند؟ دعا، جمع‌سازی

۲-۲-۳ تفکر در انواع حوادث و منشأ و کارکرد آن

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.
سوال‌های کاربرگ:

۱. حوادث در اطراف انسان را ببینید.
۲. آیا می‌توانید این حوادث را طبقه‌بندی کنید؟
۳. تفکیک حوادث بر اساس زمان (گذشته، حال، آینده) چه محاسنی را می‌تواند برای ما داشته باشد؟
۴. بیشترین عوامل تعیین‌کننده سرنوشت زندگی فردی انسان چیست؟
۵. بیشترین عوامل تعیین‌کننده سرنوشت زندگی اجتماعی انسان چیست؟

۶. آیا میزان اثرگذاری جامعه بر روی انسان به حدی است که هر کسی بتواند ناموفقیت‌ها و کارهای اشتباه خود را به گردن آن بیندازد؟

۴-۲-۲ تفکر در چگونگی ارتقای سطح معنوی و ادراکی خود با روبرو شدن با هر حادثه

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.

سوال‌های کاربرگ:

۱. آیا در زندگی خود شاهد حوادثی به عنوان بشارت یا هشدار بوده‌اید؟
۲. آیا در زندگی نزدیکان خود چنین حوادثی را دیده‌اید؟
۳. آیا بین زندگی شما و آنها تشابهاتی وجود دارد به گونه‌ای که بتوانید از حوادث پیش آمده برای آنان عبرت بگیرید؟
۴. آیا لازم است فقط انسان برای درس گرفتن از تجربیات زندگی خود استفاده کند؟ و آیا می‌تواند از تجربه دیگران بهره‌مند شود؟
۵. به نظر شما اینکه برخی از هشدارها و بشارت‌های حوادث زندگی دیگران بهره‌نمی‌برند به چه علت است؟
۶. برخی از مهم‌ترین حوادثی را که برای شما رخ داده است، در ذهن بیاورید و عبرت‌های آن را یادآور شوید.
۷. برخی از مهم‌ترین حوادثی را که برای نزدیکان شما رخ داده است، در ذهن بیاورید و عبرت‌های آن را یادآور شوید.
۸. برخی از مهم‌ترین حوادثی را که برای مردم اطراف شما رخ داده است، در ذهن بیاورید و عبرت‌های آن را یادآور شوید.
۹. برخی از مهم‌ترین حوادثی را که برای مردم شهرهای دیگر رخ داده است، در ذهن بیاورید و عبرت‌های آن را یادآور شوید.
۱۰. برخی از مهم‌ترین حوادثی را که برای تاریخ رخ داده است، در ذهن بیاورید و عبرت‌های آن را یادآور شوید.
۱۱. برخی از مهم‌ترین حوادثی را که در قرآن به آنها اشاره کرده است، در ذهن بیاورید و عبرت‌های آن را یادآور شوید.

• ارائه سرفصل‌های درس دوم از پاورپوینت

درس سوم: از انطباق رخدادها با پدیده‌ها، تا فهم آیه و عبرت

۱-۳. شیوه کشف روابط بین حوادث و پدیده‌ها

نماهنگی از رویش تا خشک شدن، نمایش داده شود (شاید بارها و بارها از کنار این منظره عبور کرده‌ایم و به ذهنمان هم نیامده است که درسی در آن نهفته است. درس، آیه و دلالتی که در این پدیده نهفته است در ارتباط با عدم ثبات برخی از اشیاء است که با مختصر حادثه‌ای دگرگون شده، هیچگونه اثری از آنها باقی نمی‌ماند. حال این پدیده طبیعی با حادثه‌ای در دو رخداد از زندگی انسان روبرو شده است).

به عنوان نمونه نماهنگ آیه ۲۴ سوره مبارکه یونس را می‌توانید پخش کنید.

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أُنْزِلَتْهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازِيدَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَدِرُونَ عَلَيْهَا أَتْنَهَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنِ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ (سوره مبارکه یونس، ۲۴)

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.

سوال‌های کاربرگ:

۱. مصادیق دیگری از فنا را در پدیده‌های هستی مثال بنید.
۲. مصادیق فنا در رخدادهای انسانی چیست؟
۳. از این حادثه چه پیام و درسی می‌توانید بیاموزید؟
۴. شبیه این آسیب‌ها در کدامیک از پدیده‌ها قابل رویت است؟
۵. با مقایسه پیام پدیده و رخداد چه تأثیری در علم شما پدید می‌آید؟
۶. آیا اینگونه است که با دیدن پدیده و رخداد، دقت شما به پیام مشترک بین آنها زیادت‌ر شود؟

گزاره‌ها توسط مربی توضیح داده شود:

الف - خداوند «رخدادها و پیام آنها» را بیان کرده و برای فعال کردن تفکر، «آنها» را با «پیام پدیده‌ها» روبرو ساخته است. با این شیوه قرآن، می‌توان راجع به رخدادهای زندگی و تأثیرات مثبت و منفی آنها به باورهای زیباتر و عمیق‌تر دست یافت.

ب - تفکر به عنوان پل ارتباطی بین پیام پدیده‌ها یعنی «آیه بودن آنها» و پیام رخدادها یعنی «عبرت بودن آنها» عمل می‌کند. ج - در پدیده‌ها حوادثی مشابه با حوادث زندگی انسان موجود است که با دقت بر روی آن پدیده‌ها، سریع‌تر می‌توان به پیام آنها منتقل شد.

د- مثل‌هایی که در قرآن ذکر شده (آیاتی که با ذکر مثل است) می‌توانند به عنوان شاخه‌ای از مجموعه پیام‌های پدیده‌ها قابل انتقال باشند و فقط مربوط به آن پدیده خاص نیستند.

ه - مثل‌های قرآن برای تسهیل تفکر و راه‌یافتن انسان به پیام رخدادها و حوادث مطرح می‌شوند، لذا برای درک آنها باید در موارد زیر اندیشید:

اول: حادثه‌ای که انسان با آن روبروست.

دوم: حادثه‌ای که در پدیده رخ می‌دهد.

سوم: پیامی که می‌توان از پدیده مشاهده کرد.
چهارم: انطباق مؤلفه‌های حادثه انسانی و حادثه طبیعی
پنجم: انطباق پیام حادثه طبیعی و حادثه انسانی
ششم: توجه متمرکز به پیام مشترک فوق و یادآوری نسبت به آن با مشاهده حادثه طبیعی یا انسانی

۳-۲. مراحل تفکر پیرامون انطباق پیام پدیده‌ها و رخدادها

- مرحله اول: فرد لازم است بداند که مطابق هر حادثه‌ای، پدیده‌ای وجود دارد. با این تفاوت که بر پدیده وضعی تکوینی حاکم است و بر اساس ذات خود فعل و اثر مشخصی را از خود بروز می‌دهد و نمی‌تواند غیر آن باشد:
- مرحله دوم: فرد در روند زندگی خود به تدریج بر روی پیام پدیده‌ها و پیام حوادث دقت نماید به ویژه پدیده‌ها و حوادثی که در قرآن و ادعیه به آنها اشاره شده است را بیشتر مورد توجه قرار دهد.
- مرحله سوم: سعی کند برای حوادثی که برایش مهم جلوه می‌کند نمونه‌ای در طبیعت پیدا کرده و آن پدیده را با توجه به وجه تشابهش به آن حادثه، مشاهده کند.
- مرحله چهارم: با تفکر مکرر بر روی پدیده و در نظر گرفتن حادثه مرتبط، بر روی پیام آن تمرکز کرده آن پیام را در حوزه انسانی تعمیم دهد. در این حالت است که انسان با دریافت آن پیام و درس، از آیه و عبرت بودن پدیده و حادثه بهره‌مند شود.

گام نخست: برای تفکر و مطالعه بر روی رخدادی از زندگی، به فرآیند پدیداری (به وجود آمدن) تا فنا (از بین رفتن) تأمل می‌کنیم (حیات دنیا و حیات آخرت).
از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.
سوال‌های کاربرگ:

۱. به وجود آمدن انسان چگونه است؟
۲. از بین رفتن انسان چگونه است؟
۳. آیا انسان از بین می‌رود؟
۴. چه فرایندی از تولد تا مرگ برای انسان است؟

گام دوم: برای مطالعه و تفکر بر پدیده‌ها، فرآیند رویش را مورد بررسی قرار می‌دهیم:
از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.
سوال‌های کاربرگ:

۱. چگونه در گیاه رویش صورت می‌گیرد؟
۲. چگونه گیاه از بین می‌رود؟
۳. چه فرایندی از رویدن تا از بین رفتن گیاه هست؟

گام سوم: روبرو کردن رخداد حیات دنیا و آخرت و پدیده رویش و از بین رفتن آن

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.

سوال‌های کاربرگ:

وقتی با زمستان و بهار روبرو می‌شوید چه یادآوری‌ای برای شما رخ می‌دهد؟

گام چهارم: تأکید و توجه بر روی پیام مشترک پدیده و رخداد که بهره‌گیری از بستر فانی برای منافع باقی است.

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.

سوال‌های کاربرگ:

۱. غایت رویش در گیاه چیست؟
۲. آیا غایت حیات انسان از بین رفتنی است؟
۳. آیا می‌توان مانند گیاه رویش داشت ولی به واسطه مرگ فنا نشد؟

درس چهارم: از فهم پیام آیه و عبرت تا فهم معیار و میزان

اکنون می‌خواهیم از پیام‌های رخدادها و پدیده‌ها به حقایق ثابت آفرینش دست یابیم. و به واسطه آن حقایق ثابت، باورهای خود را تقویت کرده، میزان‌ها و معیارهایی را برای زندگی خود به دست آوریم. برای این منظور لازم است بدانیم:

- اساس و شیوه زندگی انسان بر مبنای باورهای اوست.
- باورهای انسان می‌تواند صحیح یا غلط باشد.
- باورهای انسان به عنوان ملاک، میزان و معیار رفتارها و بروزات او هستند.
- هر باوری بر اساس علم به وجود می‌آید.
- باورهای صحیح وابسته به علم به حقیقت است.
- حقیقت به معنای چیزی بدون تغییر است.
- حقیقت با جلوه یافتن در قالب اشیاء متغیر برای انسان قابل رویت است.
- هر شیئی که انسان در عالم خلق مشاهده می‌کند دارای بُعد ثابت و متغیر است.
- بُعد متغیر هر شی در گذشت زمان و در شرایط مختلف ثابت نمی‌ماند و به تدریج از بین می‌رود ولی بُعد ثابت هر شی از ابتدا تا انتها ثابت است و از بین رفتنی نیست.
- باورهای صحیح انسان از مشاهده بُعد ثابت اشیاء به وجود آمده و تقویت می‌شود.

۱-۴ نحوه شکل‌گیری باورهای صحیح

تفکر در پدیده و رخداد به هدف رسیدن به وجه ثابت آن

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.

سوال‌های کاربرگ:

۱. در رویش گیاه چه چیزهایی متغیر است؟ چه درس‌هایی از رویش گیاه می‌گیریم؟
۲. حیات دنیا آیا متغیر است یا پایدار است؟
۳. چه چیزی در دنیا ثابت است؟
۴. اگر دنیا مانند مثل رویش از بین رفتنی است، بقای این عالم چگونه است؟
۵. چگونه در دنیای متغیر، پایدار زندگی کنم؟
۶. از بین درس‌هایی که گرفته‌اید آیا برخی گزاره‌های ثابت هستند؟
۷. آیا می‌توان این گزاره‌ها را به عنوان معیار و میزان به خود و دیگران توصیه کرد؟

۲-۴ مراحل رسیدن به معیار و میزان با تفکر در آیات

مرحله اول: تفکیک رخدادهای طبیعی و انسانی

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.

سوال‌های کاربرگ:

وَ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَاهُ فَلَمَّا نَجَّكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَ كَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا (۶۷)
 أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلًا (۶۸)
 أَمْ أَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرِّيحِ فَيَغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا (۶۹)
 وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَ حَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ رَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَ فَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا (۷۰)
 يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَأُولَئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَ لَا يُطْلَمُونَ فَتِيلًا (۷۱)
 وَ مَنْ كَانَ فِي هَازِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى وَ أَضَلُّ سَبِيلًا (۷۲)
 رخدادهای طبیعی و انسانی را در آیات بالا مشخص کنید.

مرحله دوم: استخراج پیام‌های آیات و عبرت‌ها

چه پیام‌هایی از آیات و عبرت‌های آن به دست آوردید؟

مرحله سوم: استخراج معیارها و میزان‌ها

ثابت‌ها و متغیرها را در پدیده و رخداد آیات فوق شناسایی نمایید.

با تحلیل فاکتورهای ثابت، معیارها و میزان‌هایی را برای زندگی امروز خود بدست آورید.

درس پنجم: از معیارها و میزان تا بایدها و نبایدها

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.
سوال‌های کاربرگ:

مجموعه‌ای از کارهای مهم و تأثیرگذار را در جریان زندگی خود را فهرست نمایید.
سپس با دقت در هر یک از این رفتارها مبناهای هر یک را به دقت مورد بررسی قرار داده و آن را بنویسید:
به نظر شما کدامیک از این مبناها درست و کدامیک نادرست است؟

درس ششم: تشخیص مبناهای حقیقی و غیر حقیقی

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.
سوال‌های کاربرگ:

۱. مبناهای رفتارهای زندگی را بیان کنید.
۲. تعیین کنید کدامیک از این مبناها حقیقی و کدامیک غیر حقیقی است.
۳. دلیل خود را برای حقیقی و یا غیر حقیقی بودن هر یک از این مبناها بیان کنید.

نشانه‌ای برای حقیقی بودن معیارها و مبناهای حقیقی

حقیقی بودن یا نبودن مبناها، به استناد و یا عدم استناد آنها به خداوند بستگی دارد.
در واقع تمامی گزاره‌های خبری‌ای که هر یک به نحوی به قوانین مربوط به خداوند (اسماء و صفات الهی) مستند می‌باشد، حکم مبناهای حقیقی را داشته و می‌تواند به عنوان معیار در زندگی مورد استفاده قرار گیرد.
پرسشی که در اینجا مطرح شده و می‌بایست به آن پرداخت اینکه چگونه باید استناد و یا عدم استناد گزاره‌ها و مبناهای مورد استفاده را به اسماء و صفات الهی مورد بررسی قرار دهیم؟
برای پاسخ به این پرسش شاید بتوان مولفه‌های مختلفی را جهت تشخیص حقیقی بودن یا نبودن مبناها مطرح نمود، لیکن در این بخش ما مهمترین این مولفه‌ها را مورد استفاده قرار می‌دهیم که عبارتست از: غایت‌نگری.
در این قسمت برای فهم این مطلب و بررسی نحوه تأثیرگذاری بحث توجه به غایت در تشخیص حقیقی بودن یا نبودن مبناها، به یک تمرین عملی می‌پردازیم:
از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.
سوال‌های کاربرگ:

شخصی است که با شدت و حدت فراوان درس می‌خواند و همه چیز را بر خودش حرام کرده تا مزاحمتی برای درس خواندنش بوجود نیآورد، طبیعتاً او می‌بایست مبنای مهم و جدی‌ای داشته باشد که او را به چنین عملکردی وادار نموده است. می‌خواهیم مبناهای او را شناسایی نموده و حقیقی بودن یا نبودن آن را بررسی کنیم. به نظر شما برای این مسئله از کجا باید شروع کرد؟

می‌توان با طرح پرسش‌های مکرری از علت و دلیل انجام این کار و دلایلی که برای آن مطرح می‌شود فرد را متوجه غایت مورد نظرش نموده و حقیقی بودن یا نبودن آن را برایش مشخص نمود. توجه کنید که پرسش و پاسخ ذیل فرضی است، اگرچه قالب کلی کار برای همه قابل اجرا است.

- پرسش: چرا اینقدر با جدیت درس می‌خوانی؟
- پاسخ: چون درس خواندن باعث این می‌شود که توان علمی و عملی من بالاتر برود.
- پرسش: چرا می‌خواهی توان علمی و عملی‌ات را بالاتر ببری؟
- پاسخ: چون فقط در این حالت است که انسان به موفقیت دست پیدا می‌کند.
- پرسش: چرا می‌خواهی موفق باشی؟
- پاسخ: مسلم است، هر کسی می‌خواهد موفق باشد.
- پرسش: آدم‌ها موفقیت را برای چه می‌خواهند؟
- پاسخ: چون هر کدام از ما آمده‌ایم تا در جریان زندگی خودمان و بلکه کل عالم تغییر و تحول ایجاد کنیم.
- پرسش: آن وقت این تغییر ایجاد کردن به چه دردی می‌خورد؟
- پاسخ: در این صورت آدم مثل خیلی از مردم بدون تأثیرگذاری از این دنیا نرفته و یک کاری انجام داده است.
- پرسش: این انجام دادن کار و یا گذاشتن تأثیر چه فایده‌ای دارد؟
- پاسخ: اگر این اتفاق بیفتد مردم به آدم جور دیگری نگاه می‌کنند.
- پرسش: اسم آدم بر سر زبان‌ها بیفتد که چه بشود؟
- پاسخ: دیگر لازم نیست چیزی بشود، همین خودش لذت بخش است.

آری از این طریق غایت نهایی فرد که اعمال و حتی مبناهایش را بر اساس آن تنظیم نموده نمایان می‌گردد. در نمونه فرضی ما مبنای اصلی فرد، شهرت در میان مردم می‌باشد که این مبنای تنظیم کننده و سامان دهنده مبناهای دیگر و بالتبع عملکرد او است. بر این اساس می‌توان حقیقی بودن یا نبودن مبنای اصلی را شناسایی نمود. در این میان توجه به چند نکته لازم و ضروری است:

۱. یادمان باشد تفتیش عقاید دیگران اصولاً امری است که هیچ ارتباطی با ما ندارد، تازه پیدا کردن فردی که اینقدر با حوصله به لیست پرسش‌های ما پاسخ بدهد امری بعید به نظر می‌رسد، اما خودمان می‌توانیم برای خودمان وقت گذاشته و این پرسش‌ها را از خودمان بپرسیم، تا بدین‌وسله حقیقی بودن یا نبودن مبناهای مورد استفاده‌مان را تشخیص دهیم.
۲. باید به این نکته توجه داشت که مبنای اصلی و اساسی هر فرد تأثیر مهم و غیرقابل انکاری را حتی در نحوه بکارگیری مبناهای جزئی‌تر دارد. بر این اساس تشخیص حقیقی بودن یا نبودن این مبنای که با توجه به غایت اعمال می‌توان به آن رسید، امری لازم و ضروری است.
۳. تمامی مبناهای اصلی و اساسی و یا به تعبیری تمامی غایت‌های مورد نظر افراد را می‌توان به دو گروه کلی دسته‌بندی نمود: دنیا و آخرت.

آری غایت تمامی اعمال و رفتار انسان‌ها یا برای خدا صورت گرفته (آخرت) و یا اینکه هدفی به غیر خداوند دارد (دنیا). به این ترتیب با در نظر گرفتن این غایت می‌توان به راحتی پیرامون حقیقی بودن یا نبودن مبنای تحقیق نمود.

۴. نادرست بودن مبنای اصلی فرد مورد نظر، هیچگاه به این معنی نیست که تمامی گزاره‌ها و مبنایایی که در طول بحث به آنها استناد نموده نادرست است. بلکه «درس خواندن برای بالا بردن توان علمی و عملی» یک مبنای درست به شمار می‌رود که البته برای یک مقصد نادرست به کار گرفته شده است. بنابراین اثبات غیر حقیقی بودن مبنای اصلی و یا غایت یک فرد، هیچگاه به این معنی نیست که تمامی مبنایهای مورد استفاده او غیر حقیقی است. لذا امکان دارد فردی مبنایهای حقیقی را بر اساس یک مبنای کلی تر غیر حقیقی مورد استفاده نادرست قرار دهد، که این مطلب یکی از مهمترین مشکلات و چالش‌های موجود به شمار می‌آید.

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.
سوال‌های کاربرگ:

جهت شناخت بهتر و دقیق‌تر اعمال و رفتار خود، به لیستی که در درس قبلی تهیه کرده بودید مراجعه کرده و حقیقی بودن یا نبودن مبنایهای خود را مورد بررسی قرار دهید:

- آیا می‌توانید دلایل خود را برای حقیقی بودن یا نبودن هر یک بیان نمایید؟
- آیا توانستید حقیقی بودن یا نبودن تمامی این مبنایها را مورد بررسی قرار دهید؟
- چه عواملی سبب می‌شود تا انسان شناخت درستی از مبنایهای حقیقی و غیر حقیقی خود پیدا نکند؟

درس هفتم: ویژگی معیارها و شبه معیارها

معیارها و مبنایهای حقیقی مبتنی بر ایمان به غیب و آخرت

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های مبنایهای حقیقی غیبی بودن آن است. این در حالی است که انسان‌ها می‌پندارند ارتباطشان با عالم غیب تنها پس از مرگ و بعد از جدایی و مفارقت کامل از این دنیا حاصل می‌شود، در حالی که عالم آخرت تنها پس از مرگ برای آن گروه از افراد که به آن توجه نداشته‌اند، آشکار می‌شود، نه آنکه به وجود بیاید! از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.
سوال‌های کاربرگ:

۱. آیا می‌توانید برخی از ویژگی‌های عالم دنیا را جهت تشخیص مبنایهای غیر حقیقی بیان کنید؟
۲. برای تشخیص دنیایی بودن یا آخرتی بودن یک کار چه ملاک‌هایی را می‌بایست مدنظر قرار داد؟
۳. این ملاک‌ها را باید از کجا به دست آورد؟

ضمناً قرآن نیز آکنده از نکات مهم و مبنایهای قابل توجهی در خصوص بحث دنیا و آخرت است. چنانکه خداوند در سوره مبارکه حدید می‌فرماید:

«بدانید زندگی دنیا تنها بازی و سرگرمی و تجمل پرستی و فخر فروشی در میان شما و افزون طلبی در اموال و فرزندان است» (اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ وَزِينَتُهُمْ وَتَفَاخُرُ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ) همانند بارانی که محصولش کشاورزان را در شگفتی فرو می‌برد، سپس خشک می‌شود به گونه‌ای که آن را زرد رنگ می‌بینی، سپس تبدیل به کاه می‌شود! (كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيحُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا) و در آخرت (از دو حال خارج نیست): «عذاب شدید است یا مغفرت و رضای الهی» (وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ). و سرانجام آیه را با این جمله پایان می‌دهد: «و (به هر حال) زندگی دنیا جز متاع و فریب نیست!» (وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ)

همانطور که ملاحظه می‌کنید در این آیه شریفه پنج خصلت برای دنیا مطرح شده است:

۱. لعب: به معنای بازی نظامداری است که اطفال به منظور رسیدن به غرضی خیالی آن را انجام می‌دهند.
 ۲. لهو: هر عمل سرگرم کننده‌ای است که انسان را از کاری مهم و حیاتی و وظیفه‌ای واجب باز بدارد.
 ۳. زینت: حقیقتش جبران نواقص درونی خود با تجمل و مشاطه‌گری است.
 ۴. تفاخر: مباهات کردن به حسب و نسب است.
 ۵. تکاثر: به این معنا است که شخصی به دیگری فخر بفروشد که من مال و فرزند بیشتری دارم.
- بر این اساس می‌توان پنج ملاک را برای تشخیص مبناهای غیر حقیقی در نظر گرفت.
- مطابق آنچه در خصوص بحث مبناهای غیر حقیقی و دنیا گفته شد، می‌توان بحث را پیرامون مبناهای حقیقی و آخرت نیز مطرح کرد، بدین معنی که مشخصات و ویژگی‌های مطرح شده پیرامون آخرت، می‌تواند به عنوان ملاک شناسایی مبناهای حقیقی مورد استفاده قرار گیرد.

یک بار دیگر به سوره مبارکه حدید مراجعه کرده و ویژگی‌های مطرح شده برای آخرت را می‌توان چنین یافت:

۱. عذاب شدید

۲. مغفرت

۳. رضوان

با استفاده از همین مولفه‌ها نیز می‌توان مبناهای حقیقی را شناخت.

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.

سوال‌های کاربرگ:

به فهرست مبناهای حقیقی و غیر حقیقی خود که در درس قبلی تهیه کرده بودید مراجعه کرده و ملاک‌های پنجگانه فوق را در هر یک مورد ارزیابی قرار دهید:

آیا شناخت شما از مبناهای حقیقی و غیر حقیقی تان کامل تر شده است؟

معیارها و مبناهای حقیقی متکی به وحی و برهان الهی

باید دانست که چنانچه عمل ما مبتنی بر گزاره‌های جزئی بوده و از هر گونه گزاره کلی خالی باشد، این مبنا نادرست بوده و عمل بر اساس آن هم، خطا و اشتباه خواهد بود. باید توجه داشت که افراد در استناد اعمال خود به مبناهای جزئی معذور نیستند، یعنی اینکه چاره‌ای نداشته و یا آنکه از روی ناآگاهی دچار این مطلب می‌شوند. هر فردی موظف است اعمال و

رفتار خود را بر اساس مبنای درست و معیار حقیقی انجام دهد و در این مورد تنها با طرح چند سوال ساده پیرامون کلیت مبناهایی که از آنها استفاده می‌نماید، می‌تواند در خصوص کلی و یا جزئی بودن آنها حکم کرده و مبناهای خود را اصلاح نماید، پس دیگر جایی برای توجیه و عذر نمی‌ماند.

نکته‌ای که در اینجا می‌بایست به آن پردازیم اینکه چگونه باید مبناهای جزئی خود را شناخته و آن را اصلاح نماییم. برای این منظور نخست باید دانست که گزاره‌های جزئی، گزاره‌هایی هستند که تنها در یک یا چند شرایط مشخص درست بوده و قابل اجرا می‌باشند، در حالیکه گزاره‌های کلی گزاره‌هایی هستند که در تمامی شرایط و حالات عملی و صحیح بوده و هیچ مثالی نمی‌تواند آن را نقض کند. با این توضیح از دو طریق می‌توان مبناهای مورد استفاده را بررسی کرده و در خصوص جزئی بودن و یا کلی بودن آنها حکم کرد:

۱. طرح سوالات کلی از مبناهایی که در حال استفاده از آن هستیم.

۲. آوردن مثال نقض برای مبناهای مورد استفاده

طبیعتاً اگر مبناهای مورد استفاده ما جزئی باشد، می‌توان برای آن مثال نقض آورده و یا آنکه از پاسخ دادن به سوالات کلی طرح شده عاجز خواهد بود، این در حالی است که برای مبناهای کلی، نمی‌توان مثال نقض آورده و این مبناهای سوالات کلی مطرح شده پاسخ درخوری دارند.

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.
سوال‌های کاربرگ:

۱. به زندگی خود نگاه کنید.

۲. یک رفتار جزئی با دیگران را در زندگی خود مشخص کنید.

۳. بر اساس چه مبنایی این کار را انجام داده‌اید؟

۴. آیا این مبنا گزاره جزئی یا کلی است؟

۵. در زیر تعدادی از مبناهای رایج و متداول در جامعه را بیان کرده‌ایم. برای تمرین کلی یا جزئی بودن، این مبناهای را بررسی کنید:

- این کار را دیگر انجام نمی‌دهم، چون یکبار انجام دادم، نشد!
- دیگر با او رابطه برقرار نمی‌کنم، چون در همان برخورد اول از او حرکت خوبی ندیدم!
- او همیشه دروغ می‌گوید، من یکبارش را دیده‌ام!

مبناهای حقیقی و غیر حقیقی در ساختار وجودی انسان

ارائه این قسمت از کتاب

درس هشتم: معرفی مهم‌ترین معیارهای زندگی

ارائه درس با پاورپوینت

درس نهم: اختیار بهترین معیار وظیفه هر لحظه ما

از مخاطب خواسته شود تا به سوال‌های کاربرگ پاسخ داده و پیرامون آنها صحبت شود.

سوال‌های کاربرگ:

ماجرای زیر را به دقت مطالعه کرده و سپس سوالات مطرح شده پیرامون آن را پاسخ دهید:

او را دوست داشتند، هر چه باشد استاد و مرادشان بود، همه این جایگاه و عزت امروزشان را مدیون او بودند، دیدنش هم برایشان وجد آفرین بود، خدا می‌داند چقدر برایشان مهم بود تا روزی نباشد که فیض دیدارش را از دست بدهند، هر وقت که می‌شد به سراغش می‌رفتند و لحظاتشان را با مصاحبت و همنشینی با او سپری می‌کردند. گاهی اوقات هم به خانه‌اش می‌رفتند و بعد از صرف اندکی غذا، ساعت‌ها آنجا اطراق می‌کردند، این کارشان البته خوشایند نبود و او را اذیت می‌کرد

...

حال به سوالات زیر پاسخ دهید:

۱. نیت و جهت عمل این افراد چه بوده است؟
۲. صورت عملشان چگونه بوده است؟
۳. آیا عمل این گروه در خصوص اطراق کردن در خانه استاد و مرادشان، عمل خوب و درستی بوده؟
۴. اگر این عمل درست نبوده اشکال در نیت و جهت عمل بوده یا در صورت عمل؟

به مثالی که در اول این بحث بیان کردیم مراجعه کرده و آن را مطالعه کنید. (افرادی به منزل پیامبر گرامی اسلام رفته و ضمن صرف غذا مدت قابل توجهی در آنجا اطراق کرده‌اند.)

به نظر شما چه معیارهایی در این صحنه قابل رجوع بوده و این افراد بر اساس کدامیک از این معیارها عمل نموده‌اند؟ به نظر می‌رسد که بتوان مبناهایی مختلف و متفاوتی را برای این منظور بیان نمود، مانند اینکه:

- همنشینی با پیامبر اسلام عبادت است.
 - باید سر از کارهای پیامبر در آورد.
 - بهترین لحظات آن لحظاتی است که در کنار پیامبر بزرگ اسلام می‌گذرد.
 - باید پیامبر را از طریق زنانش شکست دهیم.
 - بعد از صرف غذا باید ساعتی را نشست تا غذا به خوبی هضم شود.
 - خیلی چیزهاست که باید از پیامبر فرا بگیریم.
 - حرف زدن بعد از غذا خیلی لذتبخش است.
- همانطور که ملاحظه می‌کنید مبناهای فراوانی را می‌توان برای این عمل بیان داشت، اگرچه برخی از این گزاره‌ها، مبنای حقیقی نبوده و نمی‌توان بر اساس آن عمل نمود و تنها تعدادی از این مبناها حقیقی می‌باشد!
- با این وجود، آیا مبنای حقیقی دیگری هم وجود دارد که از نظر دورمانده باشد؟
 - چگونه باید اولویت میان این مبناها را بررسی کرد و بهترین معیار را شناخت؟

در اینجا خداوند خود این مسئله را در نظر داشته و از طریق وحی آن را بازگو می‌کند:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَظِيرِينَ إِنَاهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذَى النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ»^۱

«ای کسانی که ایمان آورده‌اید! در خانه‌های پیامبر داخل نشوید مگر به شما برای صرف غذا اجازه داده شود، در حالی که (قبل از موعد نیاید و) در انتظار وقت غذا ننشینید، اما هنگامی که دعوت شدید داخل شوید و وقتی غذا خوردید پراکنده شوید، و (بعد از صرف غذا) به بحث و صحبت ننشینید این عمل، پیامبر را ناراحت می‌نماید، ولی از شما شرم می‌کند (و چیزی نمی‌گوید) اما خداوند از (بیان) حق شرم ندارد!»

در اینجا خداوند مبنا و معیار دیگری را مطرح می‌نماید: نباید پیامبر را اذیت کرد (و این عمل مومنان موجب آزار و اذیت پیامبر است). همچنین خداوند خود اولویت این معیار را بر دیگر معیارها در نظر داشته و لذا مومنان را امر می‌کند تا این مطلب را رعایت کنند.

حال سوال اساسی این است:

- چگونه باید معیارهای مختلف قابل رجوع در هر موقعیت را شناخت؟
- چگونه می‌بایست اولویت میان معیارهای مختلف را تشخیص داده و بر این اساس بهترین معیار را شناسایی نمود؟

حاصل مطالب بالا اینکه:

انسان یا خود بهترین معیار و مبنا را تشخیص داده؛
یا آنکه به متخصص و عالم در آن زمینه مراجعه کرده و حرف او را گوش می‌دهد.

در اینجا نیز مسئله‌ای مطرح می‌شود و آن اینکه، حالا اگر انسان نتوانست با عقل خود بهترین معیار را تشخیص داده و یا آنکه عالمی را جهت پرسیدن پیدا کند، در آنصورت چگونه و بر چه اساسی عمل نماید؟

تا به حال چندبار تجربه کرده بود، هر وقت اینطوری حرف زده بود یکجورایی همه چیز ریخته بود به هم! البته حرفش درست بود، یعنی نکته درستی را تذکر می‌داد، به نظرش هم لازم می‌آمد تذکر دادن این نکته، اما همیشه که مطلب را می‌گفت نه تنها درست نمی‌شد که کار را بدتر هم می‌کرد، می‌دانست این نحوه گفتن کار را خراب می‌کند اما دفعه بعد، باز هم همین آتش بوده و همین کاسه ...

آدم عاقل وقتی یکبار چیزی را تجربه کرد و متوجه اشتباهش شد دیگر آن را تکرار نمی‌کند، حکایت همان روایت معروفی است که همه‌مان می‌دانیم: مومن هیچگاه از یک سوراخ دوبار گزیده نمی‌شود.

آری یکی از راه‌های کاملاً دم‌دستی و البته مهم که می‌تواند ما را در تشخیص بهترین معیار و مبنا کمک کند، همین مطلب است که انسان از موارد مشابهی که در گذشته با آن روبرو بوده درس گرفته و بر این اساس، اشتباهات و تشخیصات نادرست

^۱ سوره مبارکه احزاب، آیه‌ی ۵۳

گذشته را تکرار نکند. (اگر کسی خود عاقل نبوده و یا به عاقلی دسترسی نداشته باشد تا به حرف او گوش دهد، حداقل می تواند این تجربیات را مبنای تصمیمات و اعمال بعدی خود قرار داده و بدین ترتیب در جهت کشف بهترین عمل در هر زمان گام بردارد).

نکته ای که در این خصوص قابل توجه است آنکه نه تنها تجربیات خود فرد، که تجربیات دیگران نیز می تواند در این رابطه مورد استفاده قرار گیرد، بر این اساس شنیدن و توجه داشتن به تجربیات گذشتگان از اهمیت بالایی برخوردار می باشد. تشخیص بهترین معیار را می توان از سه طریق بدست آورد:

- استفاده از گزاره های عقلی خود به همراه شناخت دقیق موقعیت موجود جهت شناسایی بهترین معیار
- مراجعه به اهل علم و عقل و تبعیت از نظر ایشان
- مراجعه به تجربه های مشابه خود و دیگران و استفاده از آن

درس دهم: شکوفایی عقل

ارائه درس با پاورپوینت

تمرین آخر

فهرستی از مهم ترین کارهایی که قصد انجام آن را داشته یا در هر حال انجام آن هستید تهیه کرده و مراحل زیر را در خصوص آن انجام دهید.

۱. با استفاده از مهارت هایی که در درس ششم یاد گرفتید، مبنای این اعمال و رفتار خود را شناسایی نمایید.
۲. با استفاده از مهارت هایی که در درس هفتم فراگرفتید میزان حقیقی بودن مبنای خود را مورد تحقیق قرار دهید.
۳. بررسی کنید معیارهای حقیقی ای که برای زندگی خود در نظر گرفته اید در کدامیک از دسته های زیر قرار دارد.

الف: معیارهایی که خود بر اساس گزاره های عقلی و استدلال به درست ی آن واقف گشته اید.

ب. معیارهایی که توسط یک عالم به شما رسیده و شما بر اساس آن عمل می کنید.

ج. معیارهایی که بر اساس تجربیات خود و دیگران بر اساس آن عمل می کنید.

۴. معیارهای دو دسته اول (چه معیارهایی که خود برای آن استدلال دارید و یا معیارهایی که به واسطه مراجعه به یک عالم به آن رسیده اید) را با معیارهای مطرح شده در درس هشتم بررسی کرده، نسبت و جایگاه آن را با مهم ترین معیارهای زندگی شناسایی نمایید.

۵. با استفاده از مهارت هایی که از درس اول تا سوم فراگرفته اید معیارهای دست هسوم (معیارهای مبتنی بر

تجربیات) را مورد بررسی قرار داده و صحت آن را شناسایی نمایید. در صورت امکان تجربه های مشابه دیگر را هم در نظر گرفته، معیارهای آن را استخراج نموده و با معیارهای خود تطبیق دهید.

۲-۴ کاربرد تفکر بنیادی

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين
اللهم صل على محمد و آل محمد
«يا امير المؤمنين (ع) ادر كني»

درس اول: از رویارویی با پدیده‌ها تا فهم آیه

- توجه به آیه آب

۱. به نماهنگ آب توجه فرمایید.
۲. آیا تا به حال به شگفتی‌های آب توجه نموده‌اید؟
۳. در این شگفتی‌ها چه نکات ارزنده‌ای نهفته است؟
۴. آیا بین این پدیده و نکات ارزنده برداشت شده‌تان، به قدری ارتباط وجود دارد که با نگاه کردن یا تخیل آن پدیده، نکات نیز تداعی شوند؟
۵. آیا بین نکاتی که به آنها توجه می‌کنید، با همدیگر ارتباط وجود دارد؟
۶. آیا این نکات در زندگی شما تأثیر مشخص و ملموسی داشته است؟ اگر بله، چه تأثیری؟

- اصل و شیوه کلی تفکر صحیح در رویارویی با پدیده‌ها

۱. ویژگی‌های پدیده‌ای که مشاهده می‌کنید، چیست؟ (از نظر وجود و اثر)
۲. این ویژگی‌ها چه منفعتی برای خود آن پدیده دارد و اگر فاقد این ویژگی‌ها بود، چه می‌شد؟ (چه حکمتی در ویژگی‌های این پدیده می‌بینید؟)

۳. وجوه اشتراک و یا افتراق ویژگی‌های آن پدیده، با زندگی انسان چیست؟

۴. فهم این اشتراک و یا افتراق چه نفعی برای انسان دارد؟

• آیه بودن هر پدیده

۱. در ظاهر این پدیده چه چیزی را می‌توان مشاهده نمود؟

۲. با استفاده از مطالعه و تأمل پیرامون این پدیده، چه نکات دیگری به دست خواهد آمد؟

۳. چه نکات دیگری را می‌توان در عمق و باطن این پدیده مشاهده نمود؟

۴. چه عجایی از قدرت خداوند در این پدیده ظهور یافته است؟

۵. از تعمیم قدرت و حکمت خداوند که در این پدیده مشاهده شد، چه نکات دیگری به دست می‌آید؟

۶. عدم توجه به این قدرت و حکمت و غفلت از آن، چه پیامدها و آثاری در زندگی انسان خواهد داشت؟

۷. از تعمیم تدبیر ربوبی خداوند در سایر پدیده‌ها، چه نکاتی برایتان حاصل می‌شود؟

درس دوم: از رویارویی با حوادث تا فهم عبرت

• نقش حوادث در رشد یا انحراف انسان

۱. به نمانگ سیل توجه نمایید.
۲. آیا سیل میتواند نوعی بلا و امتحان الهی باشد؟
۳. اگر بله، به نظرتان انسان‌ها چه کرده‌اند که دچار این بلا شده‌اند؟
۴. به نظرتان چگونه و با چه عمل‌هایی می‌توانیم از آن پیشگیری کنیم؟
۵. آیا از سیل می‌توان گریخت؟
۶. در به وجود آمدن سیل، خود فرد تا چه حد دخالت دارد؟ آیا از این جهت نیز می‌توان حوادث را از هم تفکیک کرد؟
۷. آیا تا به حال سیل برای شما و نزدیکانتان اتفاق افتاده است؟ به نظرتان ممکن است اتفاق بیفتد؟ به عبارت دیگر، آیا حوادثی که برای شما اتفاق افتاده برای دیگران نیز قبلاً اتفاق افتاده است؟
۸. آیا این حوادث می‌تواند موجب هوشیاری شما نسبت به وقوع دوباره آنها شود و شما را در سطح بالاتری از مدیریت در زندگی قرار دهد؟ و یا اینکه آیا مطالعه حوادث رخ داده برای دیگران، می‌تواند علم و آگاهی شما را بالا ببرد و در شما علمی را ایجاد کند که بتوانید زندگی بهتری داشته باشد؟

• تفکر در حوادث و رخدادها

• تفکر پیرامون انسان به عنوان پدیده‌ای شگفت‌انگیز

- به داستان مربی گوش فرا دهید.
۱. آیا تاکنون شده توان خود را با توان سایر موجودات مقایسه کنید؟
 ۲. در این مقایسه به توانمندی بیشتری که دارید توجه کرده‌اید یا به توانمندی کمتر؟
 ۳. آیا اگر انسان فقط توان مادی خود را بسنجد، همیشه به این نتیجه می‌رسد که قوی‌ترین مخلوق است؟

۴. آیا این موضوع که انسان برای خود بین موجودات موقعیت خاصی قائل باشد، دارای آفات و آسیب‌هایی هست؟ برای جبران آفات و آسیب‌های این نگاه باید چه اقدامی بنماید؟

• تفکر در تمایزها و تشابه‌های انسان و سایر موجودات

۱. در انسان چه توان‌هایی وجود دارد که مشابه بقیه موجودات است؟

۲. در انسان چه توان‌هایی وجود دارد که متمایز از بقیه موجودات است؟

۳. انسان از توان‌های معنوی‌اش در سازندگی چه استفاده‌ای می‌کند؟

• تفکر در انواع حوادث و منشأ و کارکرد آن

۱. حوادث در اطراف انسان را ببینید.

۲. آیا می‌توانید این حوادث را طبقه‌بندی کنید؟

۳. تفکیک حوادث بر اساس زمان (گذشته، حال، آینده) چه محاسنی را می‌تواند برای ما داشته باشد؟

۴. بیشترین عوامل تعیین‌کننده سرنوشت زندگی فردی انسان چیست؟

۵. بیشترین عوامل تعیین‌کننده سرنوشت زندگی اجتماعی انسان چیست؟

۶. آیا میزان اثرگذاری جامعه بر روی انسان به حدی است که هر کسی بتواند ناموفقیت‌ها و کارهای اشتباه خود را به گردن آن بیندازد؟

• **تفکر در چگونگی ارتقای سطح معنوی و ادراکی خود با روبرو شدن با هر حادثه**

۱. آیا در زندگی خود شاهد حوادثی به عنوان بشارت یا هشدار بوده‌اید؟

۲. آیا در زندگی نزدیکان خود چنین حوادثی را دیده‌اید؟

۳. آیا بین زندگی شما و آنها تشابهاتی وجود دارد به گونه‌ای که بتوانید از حوادث پیش آمده برای آنان عبرت بگیرید؟

۴. آیا لازم است فقط انسان برای درس گرفتن از تجربیات زندگی خود استفاده کند؟ و آیا می‌تواند از تجربه دیگران بهره‌مند شود؟

۵. به نظر شما اینکه برخی از هشدارها و بشارت‌های حوادث زندگی دیگران بهره نمی‌برند به چه علت است؟

۶. برخی از مهم‌ترین حوادثی را که برای شما رخ داده است، در ذهن بیاورید و عبرت‌های آن را یادآور شوید.

۷. برخی از مهم‌ترین حوادثی را که برای نزدیکان شما رخ داده است، در ذهن بیاورید و عبرت‌های آن را یادآور شوید.

۸. برخی از مهم‌ترین حوادثی را که برای مردم اطراف شما رخ داده است، در ذهن بیاورید و عبرت‌های آن را یادآور شوید.

۹. برخی از مهم‌ترین حوادثی را که برای مردم شهرهای دیگر رخ داده است، در ذهن بیاورید و عبرت‌های آن را یادآور شوید.

۱۰. برخی از مهم‌ترین حوادثی را که در تاریخ رخ داده است، در ذهن بیاورید و عبرت‌های آن را یادآور شوید.

۱۱. برخی از مهم‌ترین حوادثی را که قرآن به آنها اشاره کرده است، در ذهن بیاورید و عبرت‌های آن را یادآور شوید.

درس سوم: از انطباق رخدادها با پدیده‌ها، تا فهم آیه و عبرت

• شیوه کشف روابط بین حوادث و پدیده‌ها

۱. نماهنگ آیه ۲۴ سوره مبارکه یونس را مشاهده بفرمایید.
۲. مصادیق دیگری از فنا را در پدیده‌های هستی مثال بزنید.
۳. مصادیق فنا در رخدادهای انسانی چیست؟
۴. از این حادثه چه پیام و درسی می‌توانید بیاموزید؟
۵. شبیه این آسیب‌ها در کدامیک از پدیده‌ها قابل رویت است؟
۶. با مقایسه پیام پدیده و رخداد چه تأثیری در علم شما پدید می‌آید؟
۷. آیا اینگونه است که با دیدن پدیده و رخداد، دقت شما به پیام مشترک بین آنها زیادت‌ر شود؟

• مراحل تفکر پیرامون انطباق پیام پدیده‌ها و رخدادها

گام نخست: برای تفکر و مطالعه بر روی رخدادی از زندگی، به فرآیند پدیداری (به وجود آمدن) تا فنا (از بین رفتن) تأمل می‌کنیم (حیات دنیا و حیات آخرت):

۱. به وجود آمدن انسان چگونه است؟

۲. از بین رفتن انسان چگونه است؟

۳. آیا انسان از بین می‌رود؟

۴. چه فرایندی از تولد تا مرگ برای انسان وجود دارد؟

گام دوم: برای مطالعه و تفکر بر پدیده‌ها، فرآیند رویش را مورد بررسی قرار می‌دهیم:

۵. چگونه در گیاه رویش صورت می‌گیرد؟

۶. چگونه گیاه از بین می‌رود؟

۷. چه فرایندی از رویدن تا از بین رفتن گیاه وجود دارد؟

گام سوم: روبرو کردن رخداد حیات دنیا و آخرت و پدیده رویش و از بین رفتن آن

۸. وقتی با زمستان و بهار روبرو می‌شوید چه یادآوری‌ای برای شما رخ می‌دهد؟

گام چهارم: تأکید و توجه بر روی پیام مشترک پدیده و رخداد که بهره‌گیری از بستر فانی برای منافع باقی است.

۹. غایت رویش در گیاه چیست؟

۱۰. آیا غایت حیات انسان از بین رفتنی است؟

۱۱. آیا می‌توان مانند گیاه، رویش داشت ولی به واسطه مرگ فنا نشد؟

درس چهارم: از فهم پیام آیه و عبرت تا فهم معیار و میزان

- تفکر در پدیده و رخداد به هدف رسیدن به وجه ثابت آن

۱. در رویش گیاه چه چیزهایی متغیر است؟ چه درس‌هایی از رویش گیاه می‌گیریم؟

۲. حیات دنیا آیا متغیر است یا پایدار؟

۳. چه چیزی در دنیا ثابت است؟

۴. اگر دنیا مانند مثل گیاه رویده‌شده از بین رفتنی است، بقای این عالم چگونه است؟

۵. چگونه در دنیای متغیر، پایدار زندگی کنم؟

۶. از بین درس‌هایی که گرفته‌اید آیا گزاره‌های ثابتی وجود دارند؟

۷. آیا می‌توان این گزاره‌ها را به عنوان معیار و میزان به خود و دیگران توصیه کرد؟

• مراحل رسیدن به معیار و میزان با تفکر در آیات

مرحله اول: تفکیک رخدادهای طبیعی و انسانی

وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَاهُ فَلَمَّا نَجَّكُمُ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا (۶۷)
أَفَأَمْتُمْ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلًا (۶۸)
أَمْ أَمْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرِّيحِ فَيُغْرِقَكُم بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا (۶۹)
وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا (۷۰)
يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَأُولَئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا (۷۱)
وَمَنْ كَانَ فِي هَازِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى وَأَضَلُّ سَبِيلًا (۷۲) (سوره مبارکه اسراء)

۱. رخدادهای طبیعی و انسانی را در آیات بالا مشخص کنید.

مرحله دوم: استخراج پیام‌های آیات و عبرت‌ها

۱. چه پیامهایی از آیات و عبرت‌های آن به دست آوردید؟

مرحله سوم: استخراج معیارها و میزان‌ها

۲. ثابت‌ها و متغیرها را در پدیده و رخداد آیات فوق شناسایی نمایید.

۳. با تحلیل فاکتورهای ثابت، معیارها و میزانهایی را برای زندگی امروز خود بدست آورید.

درس پنجم: از معیارها و میزان تا بایدها و نبایدها

۱. مجموعه‌ای از کارهای مهم و تأثیرگذار را در جریان زندگی خود را فهرست نمایید.

۲. سپس با دقت در هر یک از این رفتارها مبناهای هر یک را به دقت مورد بررسی قرار داده و آن را بنویسید:

۳. به نظر شما کدامیک از این مبناها درست و کدامیک نادرست است؟

درس ششم: تشخیص مبناهای حقیقی و غیر حقیقی

۱. مبناهای رفتارهای زندگی را بیان کنید.

۲. تعیین کنید کدامیک از این مبناها حقیقی و کدامیک غیر حقیقی اند.

۳. دلیل خود را برای حقیقی و یا غیر حقیقی بودن هر یک از این مبناها بیان کنید.

• نشانه‌ای برای حقیقی بودن معیارها و مبناهای حقیقی

متن زیر را بخوانید:

شخصی است که با شدت و حدت فراوان درس می‌خواند و همه چیز را بر خودش حرام کرده تا مزاحمتی برای درس خواندنش به وجود نیآورد، طبیعتاً او می‌بایست مبنای مهم و جدی‌ای داشته باشد که او را به چنین عملکردی وادار نموده است. می‌خواهیم مبناهای او را شناسایی نموده و حقیقی بودن یا نبودن آن را بررسی کنیم. به نظر شما برای این مسئله از کجا باید شروع کرد؟

می‌توان با طرح پرسش‌های مکرری از علت و دلیل انجام این کار و دلایلی که برای آن مطرح می‌شود، فرد را متوجه غایت مورد نظرش نموده و حقیقی بودن یا نبودن آن را برایش مشخص نمود. توجه کنید که پرسش و پاسخ ذیل فرضی است، اگرچه قالب کلی کار برای همه قابل اجراست.

- پرسش: چرا انقدر با جدیت درس می‌خوانی؟
- پاسخ: چون درس خواندن باعث این می‌شود که توان علمی و عملی من بالاتر برود.
- پرسش: چرا می‌خواهی توان علمی و عملی‌ات را بالاتر ببری؟
- پاسخ: چون فقط در این حالت است که انسان به موفقیت دست پیدا می‌کند.
- پرسش: چرا می‌خواهی موفق باشی؟
- پاسخ: مسلم است، هر کسی می‌خواهد موفق باشد.

- پرسش: آدم ها موفقیت را برای چه می خواهند؟
- پاسخ: چون هر کدام از ما آمده‌ایم تا در جریان زندگی خودمان و بلکه کل عالم تغییر و تحول ایجاد کنیم.
- پرسش: تغییر ایجاد کردن به چه دردی می خورد؟
- پاسخ: در این صورت آدم مثل خیلی از مردم بدون تأثیرگذاری از این دنیا نرفته و یک کاری انجام داده است.
- پرسش: این انجام دادن کار و یا گذاشتن تأثیر چه فایده‌ای دارد؟
- پاسخ: اگر این اتفاق بیفتد مردم به آدم جور دیگری نگاه می کنند.
- پرسش: اسم آدم بر سر زبان‌ها بیافتد که چه بشود؟
- پاسخ: دیگر لازم نیست چیزی بشود، همین خودش لذت بخش است.

• مروری دوباره بر مبناهای حقیقی و دلایل آنها

۱. جهت شناخت بهتر و دقیق‌تر اعمال و رفتار خود، به لیستی که در درس قبلی تهیه کرده بودید مراجعه کرده و حقیقی بودن یا نبودن مبناهای خود را مورد بررسی قرار دهید:

۲. آیا می‌توانید دلایل خود را برای حقیقی بودن یا نبودن هر یک بیان نمایید؟

۳. آیا توانستید حقیقی بودن یا نبودن تمامی این مبناها را مورد بررسی قرار دهید؟

۴. چه عواملی سبب می‌شود تا انسان شناخت درستی از مبناهای حقیقی و غیر حقیقی خود پیدا نکند؟

درس هفتم: ویژگی معیارها و شبه معیارها

۱. آیا می‌توانید برخی از ویژگی‌های عالم دنیا را جهت تشخیص مبناهای غیر حقیقی بیان کنید؟
۲. برای تشخیص دنیایی بودن یا آخرتی بودن یک کار چه ملاک‌هایی را می‌بایست مدنظر قرار داد؟
۳. این ملاک‌ها را باید از کجا به دست آورد؟
۴. به فهرست مبناهای حقیقی و غیر حقیقی خود که در درس قبلی تهیه کرده بودید، مراجعه کرده و ملاک‌های پنج‌گانه حیات دنیا را در هر یک مورد ارزیابی قرار دهید:
۵. آیا شناخت شما از مبناهای حقیقی و غیر حقیقی‌تان کامل‌تر شده است؟

معیارها و مبناهای حقیقی متکی به وحی و برهان الهی

۱. به زندگی خود نگاه کنید.
۲. یک رفتار جزئی با دیگران را در زندگی خود مشخص کنید.
۳. بر اساس چه مبنایی این کار را انجام داده‌اید؟
۴. آیا این مبنا گزاره جزئی یا کلی است؟
۵. در زیر تعدادی از مبناهای رایج و متداول در جامعه را بیان کرده‌ایم. برای تمرین کلی یا جزئی بودن، این مبناها را بررسی کنید:
 - این کار را دیگر انجام نمی‌دهم، چون یکبار انجام دادم، نشد!
 - دیگر با او رابطه برقرار نمی‌کنم، چون در همان برخورد اول از او حرکت خوبی ندیدم!
 - او همیشه دروغ می‌گوید، من یکبارش را دیده‌ام!

درس نهم: اختیار بهترین معیار وظیفه هر لحظه ما

ماجرای زیر را به دقت مطالعه کرده و سپس سوالات مطرح شده پیرامون آن را پاسخ دهید:

او را دوست داشتند، هر چه باشد استاد و مرادشان بود، همه این جایگاه و عزت امروزشان را مدیون او بودند، دیدنش هم برایشان وجدآفرین بود، خدا می‌داند چقدر برایشان مهم بود تا روزی نباشد که فیض دیدارش را از دست بدهند، هر وقت که می‌شد به سراغش می‌رفتند و لحظاتی را با مصاحبت و همنشینی با او سپری می‌کردند. گاهی اوقات هم به خانه‌اش می‌رفتند و بعد از صرف اندکی غذا، ساعت‌ها آنجا اطراق می‌کردند، این کارشان البته خوشایند نبود و او را اذیت می‌کرد...

حال به سوالات زیر پاسخ دهید:

۱. نیت و جهت عمل این افراد چه بوده است؟

۲. صورت عملشان چگونه بوده است؟

۳. آیا عمل این گروه در خصوص اطراق کردن در خانه استاد و مرادشان، عمل خوب و درستی بوده؟

۴. اگر این عمل درست نبوده اشکال در نیت و جهت عمل بوده یا در صورت عمل؟

۵. به مثالی که در اول این بحث بیان کردیم، مراجعه کرده و آن را مطالعه کنید (افرادی به منزل پیامبر گرامی اسلام صل الله علیه و آله و سلم رفته و ضمن صرف غذا مدت قابل توجهی در آنجا اطراق کرده‌اند). به نظر شما چه معیارهایی در این صحنه قابل رجوع بوده و این افراد بر اساس کدامیک از این معیارها عمل نموده‌اند؟

۶. به نظر می‌رسد که بتوان مبناهایی مختلف و متفاوتی را برای این منظور بیان نمود، مانند اینکه:

- همنشینی با پیامبر اسلام عبادت است.
- باید سر از کارهای پیامبر در آورد.
- بهترین لحظات آن لحظاتی است که در کنار پیامبر بزرگ اسلام می‌گذرد.
- باید پیامبر را از طریق زناش شکست دهیم.
- بعد از صرف غذا باید ساعتی را نشست تا غذا به خوبی هضم شود.
- خیلی چیزهاست که باید از پیامبر فرا بگیریم.
- حرف زدن بعد از غذا خیلی لذتبخش است.
- و ...

۷. همانطور که ملاحظه می‌کنید مبناهای فراوانی را می‌توان برای این عمل بیان داشت، اگرچه برخی از این گزاره‌ها، مبنای حقیقی نبوده و نمی‌توان بر اساس آن عمل نمود و تنها تعدادی از این مبناها حقیقی می‌باشد!

- با این وجود، آیا مبنای حقیقی دیگری هم وجود دارد که از نظر دور مانده باشد؟

- چگونه باید اولویت میان این مبناها را بررسی کرد و بهترین معیار را شناخت؟

۸. در اینجا خداوند خود این مسئله را در نظر داشته و از طریق وحی آن را بازگو می‌کند:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَظِيرِ بْنِ إِهَاهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذَى النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ ۚ
ای کسانی که ایمان آورده‌اید! در خانه‌های پیامبر داخل نشوید مگر به شما برای صرف غذا اجازه داده شود، در حالی که (قبل از موعد نیاید و) در انتظار وقت غذا ننشینید، اما هنگامی که دعوت شدید داخل شوید و وقتی غذا خوردید پراکنده شوید، و (بعد از صرف غذا) به بحث و صحبت ننشینید این عمل، پیامبر را ناراحت می‌نماید، ولی از شما شرم می‌کند (و چیزی نمی‌گوید) اما خداوند از (بیان) حق شرم ندارد!

در اینجا خداوند مبنا و معیار دیگری را مطرح می‌نماید: نباید پیامبر را اذیت کرد (و این عمل مومنان موجب آزار و اذیت پیامبر است). همچنین خداوند خود اولویت این معیار را بر دیگر معیارها در نظر داشته و لذا مومنان را امر می‌کند تا این مطلب را رعایت کنند.
۹. حال سوال اساسی این است:

- چگونه باید معیارهای مختلف قابل رجوع در هر موقعیت را شناخت؟

- چگونه می‌بایست اولویت میان معیارهای مختلف را تشخیص داده و بر این اساس بهترین معیار را شناسایی نمود؟

۱۰. حاصل مطالب بالا اینکه:

انسان یا خود بهترین معیار و مبنا را تشخیص داده
یا آنکه به متخصص و عالم در آن زمینه مراجعه کرده و حرف او را گوش می‌دهد.

۱۱. در اینجا نیز مسئله‌ای مطرح می‌شود و آن اینکه، حالا اگر انسان نتوانست با عقل خود بهترین معیار را تشخیص داده و یا آنکه عالمی را جهت پرسیدن پیدا کند، در آن صورت چگونه و بر چه اساسی عمل نماید؟

۱۲. متن زیر را بخوانید.

^۲ سوره مبارکه احزاب، آیه‌ی ۵۳

تا به حال چندبار تجربه کرده بود، هر وقت اینطوری حرف زده بود یک جورایی همه چیز ریخته بود بهم! البته حرفش درست بود، یعنی نکته درستی را تذکر می داد، به نظرش هم لازم می آمد تذکر دادن این نکته، اما همیشه که مطلب را می گفت نه تنها درست نمی شد که کار را بدتر هم می کرد، می دانست این نحوه گفتن کار را خراب می کند اما دفعه بعد، باز هم همین آش بوده و همین کاسه ...

از متن بالا چگونه می توان نتیجه گرفت؟

تمرین آخر

فهرستی از مهم ترین کارهایی که قصد انجام آن را داشته یا در هر حال انجام آن هستید تهیه کرده و مراحل زیر را در خصوص آن انجام دهید.

۱. با استفاده از مهارت هایی که در درس ششم یاد گرفتید، مباحث این اعمال و رفتار خود را شناسایی نمایید.

۲. با استفاده از مهارت هایی که در درس هفتم فرا گرفتید، میزان حقیقی بودن مباحث خود را مورد تحقیق قرار دهید.

۳. بررسی کنید معیارهای حقیقی ای که برای زندگی خود در نظر گرفته اید در کدامیک از دسته های زیر قرار دارد.
الف: معیارهایی که خود بر اساس گزاره های عقلی و استدلال به درست بودن آن واقف گشته اید.

ب. معیارهایی که توسط یک عالم به شما رسیده و شما بر اساس آن عمل می کنید.

ج. معیارهایی که بر اساس تجربیات خود و دیگران بر اساس آن عمل می کنید.

۴. معیارهای دو دسته اول (چه معیارهایی که خود برای آن استدلال دارید و یا معیارهایی که به واسطه مراجعه به یک عالم به آن رسیده‌اید) را با معیارهای مطرح شده در درس هشتم بررسی کرده، نسبت و جایگاه آن را با مهم‌ترین معیارهای زندگی شناسایی نمایید.

۵. با استفاده از مهارت‌هایی که از درس اول تا سوم فراگرفته‌اید معیارهای دسته سوم (معیارهای مبتنی بر تجربیات) را مورد بررسی قرار داده و صحت آن را شناسایی نمایید. در صورت امکان تجربه‌های مشابه دیگر را هم در نظر گرفته، معیارهای آن را استخراج نموده و با معیارهای خود تطبیق دهید.

۳-۴ فرم خود ارزیابی تفکر بنیادی

بسم الله النور

گویه‌ها	۵	۴	۳	۲	۱	۰
تفاوت‌هایی که در محیط اطرافم رخ می‌دهد را متوجه می‌شوم.						
از دیدن پدیده‌های طبیعی اطرافم احساس شگفتی می‌کنم.						
با دیدن پدیده‌های طبیعی اطرافم ذهنم مدتی درگیر این موضوع می‌شود که آن پدیده چرا و چگونه به وجود آمده و آثار وجودش چیست.						
دیدن پدیده‌های اطرافم، باعث تداعی تمثیل‌هایی در ذهنم در رابطه با زندگی خودم می‌شود. (مثل دیدن مورچه و تضمین شدن روزی او)						
در مواجهه با پدیده‌ها به ظرائف و لطائف آفرینش آن پدیده توجه می‌کنم و سعی می‌کنم نسبت باید و نباید عملی خود را با آن پدیده پیدا کنم.						
با دیدن پدیده‌های اطرافم به قدرتی که سبب پیدایش و بقای آن پدیده است، فکر می‌کنم.						
در مواجهه با پدیده‌ها بنا دارم که بر روی آنها فکر کنم تا به حکمتی دست یابم و این فهم خود را نعمتی از جانب خدا می‌دانم.						
با دیدن پدیده‌ها متوجه قدرت الهی می‌شوم و نسبت به حق جلوه‌گر در آن پدیده احساس خضوع و خشوع می‌کنم.						
مشاهده پدیده‌های هستی سبب ارتقا نوع و محتوای دعاها و آرزوهایم می‌شود.						
به حکمت (هدف از) خلقت خودم فکر می‌کنم.						
به تشابهات و تمایزات خودم به عنوان یک انسان با دیگر موجودات فکر می‌کنم.						
با توجه کردن به امکانات و توان‌های متمایز خودم با سایر موجودات به این می‌اندیشم که علت تجهیز شدنم به این موارد چه بوده است.						
فکرم را درگیر حوادث متنوعی که در رابطه با انسان در عالم پدید می‌آید می‌کنم و منشأ و کارکرد هر یک از این حوادث توجهم را جلب می‌کند. (مثلاً حوادث طبیعی و...)						
از حوادثی که در زندگی خودم و دیگر انسان‌ها رخ می‌دهد به عنوان پندی عبرت‌آموز بهره می‌گیرم.						
سعی می‌کنم از مشاهده زندگی دیگران و حوادثی که برای آنها رخ داده، به تجربه‌ای (هشدارها و بشارت‌هایی) برای زندگی خودم برسم.						
ناکامی‌ها و اشتباهاتی در زندگی‌ام پیش آمده‌است که علت آن را بی‌توجهی به تجربه حوادث زندگی خود و دیگران می‌دانم.						
به نظرم توجه به حوادث زندگی (خود و دیگران) و عبرت گرفتن از آن‌ها آمادگی و قدرت انسان را در برابر ابتلائاتی که هنوز پیش نیامده افزایش می‌دهد و این موضوع را در عمل و زندگی‌ام متوجه شده‌ام.						

گویه‌ها	۵	۴	۳	۲	۱	۰
پس از رویارویی با هر پدیده، این نکته را در نظر می‌آورم که چگونه می‌توانم با بهره‌گیری از این پدیده توان معرفتی و ادراکی خود را ارتقا دهم.						
اگر حادثه تلخ یا شیرینی در زندگی‌ام رخ بدهد، بیش از اینکه تحت تأثیر تلخی و شیرینی آن حادثه قرار گیرم به پیامی که می‌توانم از آن حادثه بیاموزم توجه می‌کنم.						
از مشاهده بروز صفات ناپسند در دیگران (مانند حسد)، بیش از اینکه تحت تأثیر فرآیند آن (حسادت حسود) قرار بگیرم، به عواقب و پیامدهای آن صفت توجه می‌کنم.						
قادرم برای درس آموزی بیشتر از حوادث زندگی، آنها را به پدیده‌های طبیعی مانند کنم. (مثل همانندسازی حسادت و آتش)						
سعی می‌کنم پدیده‌های طبیعی را با این دید مورد مشاهده قرار بدهم که ممکن است وجوهی از این پدیده با وضعیت‌های زندگی من انطباق داشته باشد (مثل منفعت تولید عسل توسط زنبور) و در نتیجه سعی می‌کنم از آنها درسی بگیرم.						
با دیدن تمثیل‌هایی که در قرآن و روایات به آنها اشاره شده (مثلاً تمثیل حسد به آتش) سعی می‌کنم به وجوه مختلف این همانندی فکر کنم و از آن در زندگی‌ام استفاده کنم.						
در مواجهه با مثل‌های قرآنی (مثلاً تمثیل انفاق از روی ریا به لایه خاکی که بر سنگ صافی قرار دارد و در هنگام باران به سرعت محو می‌شود)، سوالات متعدد در ذهنم شکل می‌گیرد تا بتوانم بیشتر متوجه وجه مشابهت اموری که به یکدیگر تشبیه شده‌اند، بشوم.						
در مواجهات زندگی مثل‌های قرآنی یا روایی در ذهنم تداعی می‌شود و این اتفاق باورهایم را زیباتر و عمیق‌تر می‌کند.						
با دیدن پدیده‌های طبیعی به غرض از خلقت آن فکر می‌کنم.						
به غرضی که خداوند از خلقت من داشته است، فکر می‌کنم.						
با دیدن پدیده‌های طبیعی مانند ماه و خورشید به قدرت حاکم بر آنها فکر می‌کنم.						
با دیدن پدیده‌های طبیعی مانند ماه و خورشید به غرض خلقت آنها فکر می‌کنم.						
تفکر در غرض خلقت پدیده‌ها سبب تعمیق ایمان من می‌شود.						
با مشاهده وقایع و پدیده‌ها تلاش می‌کنم که به قوانین و معیارهای حاکم بر جهان پی ببرم و با فهم این معیارها زندگی‌ام را ارتقا ببخشم.						
با مطالعه وقایع تاریخی سعی می‌کنم با فهم قوانین حاکم بر زندگی بشر، از زندگی گذشتگان برای بهبود زندگی‌ام بهره بگیرم.						
با مطالعه سرگذشت اقوامی که در قرآن مثال آنها بیان شده است، سعی می‌کنم که معیارها و قوانین حاکم بر سرنوشت آنها را متوجه شوم و از فهم این معیارها و قوانین برای ارتقا زندگی‌ام بهره بگیرم.						
به نظرم بیش از آنکه رخدادهای زندگی و تجربه مرا به معیارهایی برای زندگی برساند رجوع به قرآن این امر را تحقق و سرعت می‌بخشد.						
در هفته زمانی را صرف ارزیابی کارهایی می‌کنم که زمان قابل توجهی را به آنها اختصاص داده‌ام.						

گوپه‌ها	۵	۴	۳	۲	۱	۰
ارزیابی کارهایم و فهم مبنای انجام آن‌ها برایم اهمیت دارد.						
در هفته زمانی را به ارزیابی دلایلی اختصاص می‌دهم که مبنای اعمال هفته من هستند و می‌توانم، به تفکیک، مبنای بسیاری از اعمالم را برشمارم.						
در هفته زمانی را به ارزیابی میزان انطباق اعمالم با باورهایم اختصاص می‌دهم.						
پیش از اینکه کاری را انجام بدهم، به دلیل و مبنایی که بر اساس آن می‌خواهم آن را انجام بدهم، فکر می‌کنم.						
بسیاری از کارها را به دلیل اینکه دیگران گفته‌اند یا دیگران انجام می‌دهند انجام می‌دهم.						
اینکه کارهای دیگران و باورهایشان تنها مبنای عمل من باشد را توجیهی می‌دانم که باید اصلاح شود.						
برایم مهم است که دلایل حقیقی آنچه را که مبنای عمل قرار می‌دهم را بفهمم.						
سعی می‌کنم با مطالعه قرآن و روایات به مبنایی دست پیدا کنم که باید زندگی‌ام را بر اساس آنها بنا کنم.						
در هفته زمانی را به سنجش میزان انطباق اعمالم با معیارهایی که در قرآن و روایات به عنوان مبنای اعمال مطرح شده است، اختصاص می‌دهم.						
در ارزیابی کارهای هفتگی‌ام، برایم مهم است که بدانم ملاک عمل من چه باید باشد.						
در انجام کارهایم اینکه دیگران چه موضعی در برابر کار من می‌گیرند، برایم موضوعیت دارد.						
در انتخاب مبنایم یا در ارزیابی آن‌ها فاکتور عاقبت‌نگری برایم اهمیت دارد.						
اگر متوجه شوم ملاک عملی از اعمالم سرگرمی بوده و سبب شده از کار مهمتری غفلت کنم، سریعاً آن عملم را اصلاح می‌کنم.						
با ارزیابی مبنایم متوجه شده‌ام که دلیل اعمالم صددرصد حقیقی نبوده و درصدی از خیال و رسیدن به اهداف خیالی در آن‌ها وجود دارد.						
به نظرم ظاهر جالب و جذاب می‌تواند معیار خوبی برای انتخاب باشد.						
در انتخاب افراد جهت تعاملات گوناگون به شأن یا جایگاه اجتماعی و اقتصادی آن‌ها توجه می‌کنم.						
از بودن یا دستیابی به جایگاه برتر نسبت به بقیه افراد از جنبه‌های مختلف احساس غرور و شعف درونی می‌کنم هرچند به جلوه نرسد.						
اگر چیزی را بینم و پسندم سریعاً آن را می‌خواهم و مهیا می‌کنم.						
در ارزیابی مبنایم اعمالم سعی می‌کنم برای مبنای مورد استفاده‌ام دنبال مثال‌های نقض بگردم تا متوجه شوم حقیقتاً چیزی مبنای مورد استفاده من را نقض می‌کند یا خیر.						
اگر در برخورد اول با کسی از او حرکت خوبی ندیدم، دیگر با او ارتباط برقرار نمی‌کنم.						
اگر کاری را یکبار انجام دادم و نشد، دیگر آن کار را انجام نمی‌دهم.						
برای انتخاب بین کارهایی که همه مطلوب هستند، توان اولویت‌بندی دارم و می‌توانم بهترین عمل را انجام دهم.						
همیشه کارهای زیادی در ذهنم است که اولویتی ندارند و بنابراین هر کدام را انجام بدهم مطلوب است.						

گویه‌ها	۵	۴	۳	۲	۱	۰
اهل مراجعه و مشورت با دیگران در انجام کارهایم هستم.						
از گفته‌ها و مشورت دیگران بهره‌ای نمی‌برم چون سطح دانسته‌های خودم بیشتر از دیگران است.						
از مجالس سخنرانی بهره‌ای نمی‌برم چون سطح دانسته‌های خودم بیشتر از دیگران است.						
پرسیدن چیزی که نمی‌دانم برایم سخت است، چرا که فکر می‌کنم ممکن است دیگران سطح من را پایین‌تر از خودشان پندارند.						
به نظرم می‌شود انسان برای تحقق نیت درستی به عملی روی آورد که صورت چندان صحیحی نداشته باشد.						
برایم صورت بیرونی اعمال بیشتر از نیت پشت آن اهمیت دارد.						
در انجام فعالیت‌های روزانه‌ام همین که متوجه شوم کاری ضرری ندارد، آن را انجام می‌دهم.						
به نظر بقیه بهره من از فضیلت ادب قابل ذکر و تحسین است.						
این جمله که من فردی با تقوا هستم را از بقیه شنیده‌ام.						
اگر کاری بنظرم درست و به شدت مورد علاقه‌ام باشد (مادی یا معنوی) و از طریق متخصصی در آن زمینه دستور به ترک آن را متوجه شوم قادرم از انجام آن صرف نظر کنم.						
اگر از طریق افراد موجه به نحوی متوجه شوم که اعمالم اشتباه است آن را ترک می‌کنم.						
اگر شخصی در نظر من از لحاظ سطح اطلاعات پایین باشد و به طریقی برای مشورت در امر تخصصی این شخص را به من معرفی و توصیه کنند علارغم تصور گذشته‌ام به او مراجعه و به دستورش عمل می‌کنم.						
در انجام هر کاری توجه دارم که آن کار مورد رضای ولی الهی است.						
من سعی می‌کنم برنامه‌ام را مطابق خواست ولی الهی تنظیم کنم، نه خواست خودم.						
برای من فهم آن کارهایی که مورد رضای ولی الهی است موضوعیت دارد و برای این مسئله برنامه‌ریزی مطالعاتی و اجرایی کرده‌ام.						
اگر در موردی متوجه شوم که رضای ولی الهی مخالف کارهایی است که تا به حال انجام می‌دادم، قدرت آن را دارم که سریع در جهت رضای ولی الهی قدم بردارم و برنامه‌های خود را تغییر بدهم.						
اینکه میزان تبعیتم نسبت به دستورات الهی افزایش یافته است را از ارتقا‌های زندگی ام می‌دانم.						
اینکه شخصی همیشه تسلیم و تابع دستوراتی باشد را نشانه رشد نمی‌دانم.						
برای طهارت فکری و عملی خود در زنده‌برنامه و مهارت‌هایی دارم.						
در کمترین زمان (به اصطلاح در لحظه) می‌توانم بهترین تصمیم را بگیرم و از این تصمیم پشیمان نشوم.						
نظرات و انتقادات دیگران درباره من و کارهایم، کمتر موجب تغییر آنها می‌شود.						
فکر می‌کنم خودم بهتر از هر کسی می‌توانم برای زندگی‌ام برنامه‌ریزی کنم و به همین دلیل کمتر به نظرات دیگران توجه می‌کنم.						
برنامه‌های زندگی‌ام اهمیت زیادی دارد و به هیچ وجه نمی‌توانم در آنها تغییری ایجاد کنم.						

۴-۴ چکیده‌ای از محتوای کتاب

برای انتقال به مخاطب

پرورش تفکر بنیادی؛ شکوفایی عقل

استفاده انسان از قوای مختلف وجودی‌اش و نیل به سعادت حقیقی و راستین، نیازمند شناخت معیارهای الهی و عمل مبتنی بر آن است، بر این اساس توانایی تعقل در انسان نهاده شد تا به واسطه آن بتواند اعمال و رفتار خود را بر اساس مبناهای حقیقی عالم هستی ساماندهی نماید. ضمناً تفکر به عنوان ابزاری مهم در سیر شناخت انسان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از این رو تفکر بنیادی سعی می‌کند تا ضمن تبیین رابطه میان تفکر و تعقل، توانمندی فرد را در استفاده صحیح از این دو قوه و ارتباط مؤثر میان آن‌ها فعال نماید.

پرورش تفکر بنیادی

شکوفایی عقل

استفاده انسان از قوای مختلف وجودی‌اش
و نیل به سعادت حقیقی و راستین
نیازمند شناخت معیارهای الهی و عمل مبتنی بر آن است
بر این اساس توانایی تعقل در انسان نهاده شد
تا به واسطه آن بتواند اعمال و رفتار خود را
بر اساس مبناهای حقیقی عالم هستی ساماندهی نماید
ضمناً تفکر به عنوان ابزاری مهم
در سیر شناخت انسان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است
از این رو تفکر بنیادی سعی می‌کند تا
ضمن تبیین رابطه میان تفکر و تعقل،
توانمندی فرد را در استفاده صحیح
از این دو قوه و ارتباط مؤثر میان آنها فعال نماید.

نمونه نظر سنجی نسبت به مجموعه کارگاه‌های تفکر

بزرگوارانی که مجموعه طرح درس‌های فوق را در قالب کارگاهی برگزار می‌نمایند، جهت دریافت نظرات، انتقادات و پیشنهادات شرکت‌کنندگان و دستیابی به سطحی از ارزیابی و سنجش کیفیت کارگاه، می‌توانند از نمونه زیر بهره‌مند شوند.

نحوه دسترسی به منابع مرتبط

عزیزانی که مخاطبان این مجموعه از طرح درسها هستند، در صورت نیاز میتوانند برای آشنایی بیشتر با منابع موجود و اسناد مربوط به مباحث تفکر و موضوعات مرتبط با آن و همچنین آگاهی از نحوه تهیه آنها به آدرس زیر مراجعه نمایند.

<http://quranahlebayt.com/>

